

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิตในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีขอบเขตการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นพื้นฐาน และแนวทางการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ลักษณะภูมิประเทศ

1.2 อาณาเขตและการปกครอง

1.3 ภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. การอาชีวศึกษา

2.1 ความหมายของการอาชีวศึกษา

2.2 หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

2.3 ความสำคัญของอาชีวศึกษา

2.4 เป้าหมายและกลยุทธ์การอาชีวศึกษา

2.5 กรอบนโยบายการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

3. คุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิต

3.1 ความหมายของคุณลักษณะที่ต้องการ

3.2 ลักษณะของคุณลักษณะที่ต้องการ

3.3 คุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิต

3.3.1 ความรับผิดชอบ

3.3.2 ความมีวินัยในตัวเอง

3.3.3 ความผูกพัน

3.3.4 ความมีมนุษยสัมพันธ์

3.3.5 ความรู้

3.3.6 ทักษะวิชาชีพ

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

ข้อมูลทั่วไป

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาหรือเรียกสั้นๆ ว่า “อยุธยา” ตั้งอยู่ในเขตภาคกลางเป็นเมืองหลวงเก่าของไทยสร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.1893 โดยสมเด็จพระเจ้าอู่ทอง หรือ สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 ในเวลา 417 ปีที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีมีกษัตริย์ปกครอง 33 พระองค์ จาก 5 ราชวงศ์ คือราชวงศ์อู่ทอง ราชวงศ์สุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุโขทัย ราชวงศ์ปราสาททอง และราชวงศ์บ้านพลูหลวง (ทั่วไทย.คอม,2552 พฤษภาคม 7)

1. ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำสายใหญ่ไหลผ่าน 3 สาย คือ แม่น้ำเจ้าพระยาไหลผ่านทางด้านทิศตะวันตกและทิศใต้ แม่น้ำป่าสักไหลผ่านทิศตะวันออก และแม่น้ำลพบุรี (ปัจจุบันเป็นคลองเมือง) ไหลผ่านทางด้านทิศเหนือ แม่น้ำสายนี้ไหลมาบรรจบกันโอบล้อมรอบพื้นที่ของตัวเมืองพระนครศรีอยุธยาตัวเมืองจึงมีลักษณะเป็นเกาะ

2. อาณาเขตและการปกครอง

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 76 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งสิ้นประมาณ 2,556 ตารางกิโลเมตร เป็นเขตการปกครอง 16 อำเภอ ได้แก่ อำเภอพระนครศรีอยุธยา อำเภอนครหลวง อำเภอภาชี อำเภอบ้านแพรก อำเภอบางซ้าย อำเภอบางไทร อำเภอลาดบัวหลวง อำเภอบางบาล อำเภอมหาราช อำเภอบางปะหัน อำเภอเสนาอำเภออุทัย อำเภอบางปะอิน อำเภอผักไห่ อำเภอท่าเรือ และ อำเภอวังน้อย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดต่างๆ ดังนี้

ทิศเหนือ	จดจังหวัดลพบุรี อ่างทอง และสระบุรี
ทิศใต้	จดจังหวัดปทุมธานีและนนทบุรี
ทิศตะวันออก	จดจังหวัดสระบุรี
ทิศตะวันตก	จดจังหวัดสุพรรณบุรี

3. ภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยามีนิคมอุตสาหกรรม 3 แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) นิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร มีเขตประกอบอุตสาหกรรม 2 แห่ง ได้แก่ เขตประกอบการอุตสาหกรรมแฟคเตอรีแลนด์และเขตประกอบการอุตสาหกรรมสวนอุตสาหกรรมโรจนะ มีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตประกอบกิจการทั้งหมด ข้อมูล ณ 31 เมษายน พ.ศ. 2552 จำนวน 1,799 โรงงาน เงินทุน 289,164.83 ล้านบาท จ้างคนงาน 216,418 คน

การลงทุนใหม่ มีโรงงานรับอนุญาตประกอบกิจการเพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ 2551 จำนวน 38 โรงงาน เงินลงทุนเพิ่มขึ้น 3,312.32 ล้านบาท มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น 10,898 คน

อุตสาหกรรมที่สำคัญ คือ อุตสาหกรรมการผลิต เช่น ผลิตวาวส์ หลอดอิเล็กทรอนิกส์ และอุปกรณ์ ผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ยานยนต์ การผลิตเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ และผลิตอุปกรณ์ไฟฟ้างานไฟฟ้า เป็นต้น (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552)

การอาชีวศึกษา

1. ความหมายของการอาชีวศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 1362) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งไปในทางช่างฝีมือ

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 13) ได้ให้ความหมายการอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาวิชาชีพสาขาต่างๆ ที่อาศัยความรู้ระดับต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งรวมถึงการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อผลิตกำลังคนตั้งแต่ระดับแรงงานทั่วไป (unskilled) ไปจนถึงแรงงานฝีมือ (skilled)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 4) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา หมายความว่า กระบวนการทางการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อเตรียมกำลังคนในสายวิชาชีพทุกระดับตั้งแต่ ระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีให้มีความรู้ ทักษะและเจตคติทางอาชีพอย่างมีคุณภาพเพื่อเข้าสู่อาชีพต่างๆ ทั้งงานในระบบการจ้างงาน และอาชีพอิสระ

สุชาติ เปาวิมาน (2545, หน้า 13) ได้ให้ความหมาย การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาวิชาชีพและการผลิตกำลังคนที่มีทักษะ ความสามารถ เจตคติ และความรับผิดชอบที่ดี รวมทั้งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพให้หลากหลายด้วยการใช้ยุทธวิธีหรือกลยุทธ์ในเชิงรุก เพื่อตั้งรับและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ประสงค์ หอมจันทร์ (2545, หน้า 5) ได้ให้ความหมายว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ โดยจัดเป็นขบวนการศึกษาที่มุ่งพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลในด้านทักษะหรือความชำนาญงาน (psychomotor domain) ด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive domain) และด้านเจตคติ (affective domain) เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพ ที่ตนเลือกเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สุนน อมรวิวัฒน์ (2551) ได้กล่าวว่า การอาชีวจะเป็นการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งฝึก ลักษณะนิสัยรักการทำงาน มีความรัก มีความรู้ ความชำนาญในอาชีพที่สอดคล้องกับความถนัด และความสนใจของผู้เรียน มุ่งเน้นให้สามารถนำไปประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและความสามารถ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (2551, หน้า 2) ระบุว่า การอาชีวศึกษา หมายความว่า กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี

เชสเตอร์ (Chester, 1960, p.1555) ได้ให้ความหมายของการอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อประกอบอาชีพตามความพอใจของแต่ละบุคคล และเพื่อสนองความต้องการของสังคม อาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะซึ่งแยกจากการศึกษาสามัญ

กู๊ด (Good, 1973, p.645) ได้ให้ความหมายของอาชีวศึกษาไว้ว่า การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับต่ำกว่ามหาวิทยาลัยเป็นการศึกษาเพื่อเตรียมคนเข้าสู่อาชีพในสาขาต่างๆ โดยเฉพาะ หรือเป็นการศึกษาเพื่อเป็นการพัฒนาแรงงานฝีมือให้มีระดับสูง

ยูเนสโก (Unesco, 1999, p.85) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา (vocational education) หมายถึง การเตรียมบุคลากรด้านฝีมือสำหรับอาชีพหนึ่งหรือกลุ่มอาชีพ สาขา หรืองานตามปกติ จัดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งจะรวมทั้งการเรียนวิชาสามัญ การฝึกปฏิบัติและวิชาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง สัดส่วนของวิชาเหล่านั้นอาจมีได้หลากหลายแต่ต้องเน้นภาคปฏิบัติ

สรุปได้ว่า การอาชีวศึกษา คือ การศึกษาและฝึกอบรม เพื่อเตรียมคนเข้าสู่อาชีพ และก้าวหน้าในอาชีพอย่างเป็นระบบ และมีวัตถุประสงค์ชัดเจน เป็นการศึกษาและฝึกอบรม ทั้งในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยคือ ทั้งการฝึกเริ่มต้นเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน และการศึกษาอบรมเพื่อเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อรักษาและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

หลักสูตรการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 (2551, หน้า 3-4) ได้ระบุถึงรูปแบบใน ส่วนของการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรม และหลักสูตรของการอาชีวศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษาหลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการ กำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไข

ของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

3. การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจหรือหน่วยงานของภาครัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันและเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานของรัฐ

หลักสูตรของการจัดการการอาชีวศึกษา ตามที่คณะกรรมการการอาชีวศึกษา กำหนด คือ

1. ประกาศนียบัตรวิชาชีพ
2. ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
3. ปริญญาสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ

ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล (2551) กล่าวว่าหลักสูตรอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ คือ

1. หลักสูตรผู้ใช้ สำหรับผู้เรียนเพื่อเอาไปใช้ นำไปประกอบอาชีพพื้นฐาน
2. หลักสูตรผู้ซ่อม ผลิตช่างเพื่อป้อนเข้าสู่ตลาดแรงงานในภาคอุตสาหกรรมต่างๆ
3. หลักสูตรผู้สร้าง เรียนเพื่อนำไปศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือไปเปิดร้านเอง

ก็ได้โดยนักศึกษาไม่จำเป็นต้องทำงานในโรงงานเพียงอย่างเดียว แต่สามารถเป็นผู้ประกอบการได้

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในยุคของโลกาภิวัตน์ เพื่อผลิตกำลังคนระดับผู้ชำนาญการที่มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพ มีคุณธรรม วินัย เจตคติ บุคลิกภาพ และเป็นผู้มีปัญญาที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคมทั้งในชุมชน ระดับท้องถิ่นและระดับชาติ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกระบบและวิธีการเรียนได้อย่างเหมาะสมตามศักยภาพ ความสนใจและโอกาสของตน ส่งเสริมการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาและพัฒนาหลักสูตร ร่วมกันระหว่างสถาบัน หน่วยงาน และองค์กรต่างๆ ทั้งในระดับชาติ ท้องถิ่น และชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, คำนำ)

1. หลักการของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม พ.ศ. 2546 คือ

1.1 เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาแรงงานระดับผู้ชำนาญการเฉพาะสาขา อาชีพ สอดคล้องกับตลาดแรงงาน สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม สามารถเป็นหัวหน้างานหรือผู้ประกอบการได้

1.2 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพมีความรู้ เต็มภูมิ ปฏิบัติได้จริงและเข้าใจชีวิต

1.3 เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการวิชาชีพมีส่วนร่วมในการเรียน การสอนวิชาชีพ สามารถถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้จากสถานประกอบการและสามารถ สะสมการเรียนรู้และประสบการณ์ได้

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (พ.ศ. 2546) ประเภท วิชาช่างอุตสาหกรรม

2.1 เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต สามารถศึกษาค้นคว้า เพิ่มเติม หรือศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น

2.2 เพื่อให้มีทักษะและสมรรถนะในงานอาชีพตามมาตรฐานวิชาชีพ

2.3 เพื่อให้สามารถบูรณาการความรู้ ทักษะจากศาสตร์ต่างๆ ประยุกต์ใช้ในงาน อาชีพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี

2.4 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจและภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักองค์กร สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี และมีความภาคภูมิใจในตนเองต่อการเรียน วิชาชีพ

2.5 เพื่อให้มีปัญหา ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการจัดการ การตัดสินใจ และการแก้ปัญหา รู้จักแสวงหาแนวทางใหม่ๆ มาพัฒนาตนเอง ประยุกต์ใช้ความรู้ในการสร้างงานให้สอดคล้องกับวิชาชีพ และการพัฒนางานอาชีพอย่างต่อเนื่อง

2.6 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพ สมบูรณ์แข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ เหมาะสมกับการปฏิบัติในอาชีพนั้น

2.7 เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกัน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว องค์กร ท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นตระหนักในปัญหาและความสำคัญ ของสิ่งแวดล้อม

2.8 เพื่อให้ตระหนักและมีส่วนร่วมในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของ ประเทศ โดยเป็นกำลังสำคัญในด้านการผลิตและให้บริการ

2.9 เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

3. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

3.1 การเรียนการสอน

3.1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลรวมกันได้ สามารถโอนผลการเรียนและขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

3.1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยสามารถนำรายวิชาไปจัดฝึกในสถานประกอบการ ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

3.2 เวลาเรียน

3.2.1 ในปีการศึกษาหนึ่งๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต ตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาจเปิดสอนภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร ประมาณ 5 สัปดาห์

3.2.2 การเรียนในระบบชั้นเรียน ให้สถานศึกษาเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่า สัปดาห์ละ 5 วัน คาบละ 60 นาที (1 ชั่วโมง)

3.2.3 เวลาเรียนตามปกติ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า ในประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด 2 ปี สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชา/สาขาวิชาที่กำหนด ประมาณ 3 ปี

3.3 หน่วยกิต

ให้มีจำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 85 หน่วยกิต และไม่เกิน 100 หน่วยกิต การคิดหน่วยกิต ถือเป็นเกณฑ์ดังนี้

3.3.1 รายวิชาภาคทฤษฎี 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.3.2 รายวิชาที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้บูรณาการการเรียนการสอน กำหนด 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 40-60 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.3.3 รายวิชาที่นำไปฝึกงานในสถานประกอบการ กำหนดเวลาการฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.3.4 การฝึกอาชีพในระบบทวิภาคี ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.3.5 การทำโครงการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.4 โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 แบ่งเป็น 3 หมวด วิชาฝึกงาน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

3.4.1 หมวดวิชาสามัญ

- 1) วิชาสามัญทั่วไป เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
- 2) วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ เป็นวิชาพื้นฐานสัมพันธ์กับวิชาชีพ

3.4.2 หมวดวิชาชีพ แบ่งเป็น

- 1) วิชาชีพพื้นฐาน เป็นกลุ่มวิชาชีพสัมพันธ์ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในประเภทวิชานั้นๆ
- 2) วิชาชีพสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาชีพหลักในสาขาวิชานั้น
- 3) วิชาชีพสาขางาน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเฉพาะด้านในงานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ
- 4) โครงการ

3.4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

3.4.4 ฝึกงาน

3.4.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตและรายวิชาของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตร ให้เป็นไปตามกำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา ส่วนรายวิชาแต่ละหมวดวิชา สถานศึกษาสามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือจัดตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้สถานศึกษาต้องกำหนดรหัสวิชา จำนวนคาบเรียนและจำนวนหน่วยกิต ตามระเบียบที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3.5 โครงการ

3.5.1 สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการในภาคเรียนที่ 4 ไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมงกำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต

3.5.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

3.6 ฝึกงาน

3.6.1 ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

3.6.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียนให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

3.7 การเข้าเรียน ผู้เข้าเรียนต้องมีพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติดังนี้

3.7.1 พื้นความรู้ สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ผู้เข้าเรียนที่สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบตามที่ระบุ

ไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา การเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในแต่ละสาขาวิชา

3.7.2 คุณสมบัตินี้ ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546

3.8 การประเมินผลการเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พุทธศักราช 2546

3.9 กิจกรรมเสริมหลักสูตร สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยของตนเอง การสันตนาการ และการส่งเสริมการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชน ทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม ซึ่งประกอบด้วย การวางแผน ลงมือปฏิบัติประเมินผลและปรับปรุงการทำงาน ไม่น้อยกว่า 120 ชั่วโมง

3.10 การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

1) ประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาเลือกเสรี ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

2) ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบตามโครงสร้างของหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

3) ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

4) เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและผ่านการประเมินตามที่กำหนด

5) ประเมินผ่านมาตรฐานวิชาชีพสาขาวิชา

3.11 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

1) ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง และยกเลิกประเภทวิชาและสาขาวิชา ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

2) ให้อธิบดีกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง สาขางาน ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

3) ให้สถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจพัฒนา เพิ่มเติมรายวิชาให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น โดยต้องรายงานให้ต้นสังกัดทราบ

4) จุดประสงค์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

4. ผู้ที่สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคนิคการผลิต สามารถปฏิบัติงานระดับช่างเทคนิค ผู้คุมงาน และผู้ช่วยวิศวกร มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ และประสบการณ์ต่างๆ ดังต่อไปนี้

4.1 เพื่อให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษา สังคม มนุษยศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นำไปใช้ในการค้นคว้า พัฒนาตนเองและวิชาชีพเทคนิคการผลิตให้เกิดความเจริญก้าวหน้า

4.2 เพื่อให้มีความรู้และทักษะในหลักการและกระบวนการทำงานพื้นฐานของช่างเทคนิคที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการวางแผนในงานอุตสาหกรรม และสามารถติดตามความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีนำมาพัฒนางานอาชีพเทคนิคการผลิต ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4.3 เพื่อให้มีความคิดวิเคราะห์แก้ปัญหา สร้างสรรค์ และนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนางานเทคนิคการผลิต

4.4 เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีความรับผิดชอบต่อยตนเอง ครอบคลุมและสังคม มีคุณธรรมจริยธรรมและกิจนิสัยที่ดีในงานอาชีพ

4.5 เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพในสถานประกอบการอุตสาหกรรมหรือสร้างสรรค์หรือประกอบอาชีพอิสระในสาขาวิชาเทคนิคการผลิต

5. มาตรฐานวิชาชีพ

5.1 สื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ

5.2 จัดระบบฐานข้อมูลในงานอาชีพ

5.3 แก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและกระบวนการแก้ปัญหา

5.4 จัดการ ควบคุมและพัฒนาคุณภาพงาน

5.5 แสดงบุคลิกภาพและคุณลักษณะของช่างเทคนิค

5.6 อ่านแบบ เขียนแบบงานเทคนิคการผลิต

5.7 จำแนกวัสดุและเทคนิควิธีการผลิต

5.8 วัดและตรวจสอบขนาดชิ้นงานการผลิต

6. โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

ผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ต้องศึกษารายวิชาในหมวดวิชาต่างๆ และเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร รวมไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต ดังโครงสร้างดังต่อไปนี้

1. หมวดวิชาสามัญ	ไม่น้อยกว่า	24 หน่วยกิต
1.1 วิชาสามัญทั่วไป		(13 หน่วยกิต)
1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ		(ไม่น้อยกว่า 11 หน่วยกิต)
2. หมวดวิชาชีพ	ไม่น้อยกว่า	60 หน่วยกิต
2.1 วิชาชีพพื้นฐาน		(14 หน่วยกิต)
2.2 วิชาชีพสาขาวิชา		(22 หน่วยกิต)

2.3 วิชาชีพสาขางาน	(ไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต)
2.4 โครงการ	(4 หน่วยกิต)
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต
4. ฝึกงาน (ไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน)	
5. กิจกรรมเสริมหลักสูตร 120 ชั่วโมง	
รวม ไม่น้อยกว่า 90 หน่วยกิต	

โครงสร้างนี้สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่าในประเภทวิชาอุตสาหกรรม สาขาวิชาเครื่องมือกลและซ่อมบำรุงหรือช่างกลโรงงาน

3. ความสำคัญของอาชีวศึกษา

พนม พงศ์ไพบูลย์ (2543, หน้า 1) กล่าวว่าอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญ เพราะเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ มีฝีมือที่จะประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ตลอดจนสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543, หน้า 7) กล่าวว่าการศึกษาอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักที่ทำการจัดการเรียนการสอนทางสายอาชีพ โดยมุ่งเน้นให้ผู้จบการศึกษานั้นสามารถนำวิชาความรู้ไปประกอบอาชีพไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาครัฐหรือเอกชน ประกอบอาชีพอิสระ ผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการในภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรมและบริการ

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2549) กล่าวว่า กำลังคนด้านอาชีวศึกษา มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากทุกคนที่เกิดมาต้องมีอาชีพ ซึ่งเป็นความจำเป็น เมื่อคนมีอาชีพ ก็จะมีรายได้ตามมา เพื่อการเลี้ยงชีพตนเอง ครอบครัว ทั้งมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือสังคมและประเทศชาติ

พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2551) กล่าวว่า การอาชีวศึกษา เป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เพราะความเจริญของประเทศขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ สามารถตอบสนองความต้องการของการขยายตัวด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม รวมทั้งรู้จักนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ และเมื่อโลกเป็นสากลมากขึ้น การที่ประเทศไทยจะแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้นั้น การอาชีวศึกษาจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำประเทศไทยเข้าสู่การแข่งขันในยุคคลื่นแห่งความรู้ หรือยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology)

วิสุทธิ ลิกกุณา (2551) กล่าวว่า วิชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาของประเทศไทยให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เป็นกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่มีลักษณะเฉพาะสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ เจตนารมณ์เพื่อให้บุคคลมีความรู้ มีทักษะในวิชาชีพพื้นฐานและวิชาชีพเฉพาะทาง พร้อมทั้ง

คุณลักษณะที่ต้องการ มีสมรรถนะในการประกอบอาชีพ สามารถนำทักษะความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการประกอบอาชีพสร้างผลผลิตและรายได้เกิดการพัฒนาอาชีพอย่างมั่นคงและยั่งยืน ใช้การศึกษาวิชาชีพเป็นกลไกสำคัญในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน

บัญญัติ ลาซโรจน์ (2552) กล่าวว่าจัดการอาชีวศึกษา มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยการอาชีวศึกษาเป็นระบบการผลิตกำลังคนระดับกลาง ทั้งด้านคุณภาพ และปริมาณให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สังคม ประเทศ ตลาดแรงงาน ตามความต้องการของสถานประกอบการ และให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจ สามารถสร้างงานอาชีพให้ตนเองได้

กู๊ด (Good, 1973, p. 554) กล่าวว่า การอาชีวศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากการฝึกอบรบบุคคลเพื่อออกไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือที่มีงานทำอยู่แล้ว ให้เป็นแรงงานที่มีฝีมือสูงขึ้น

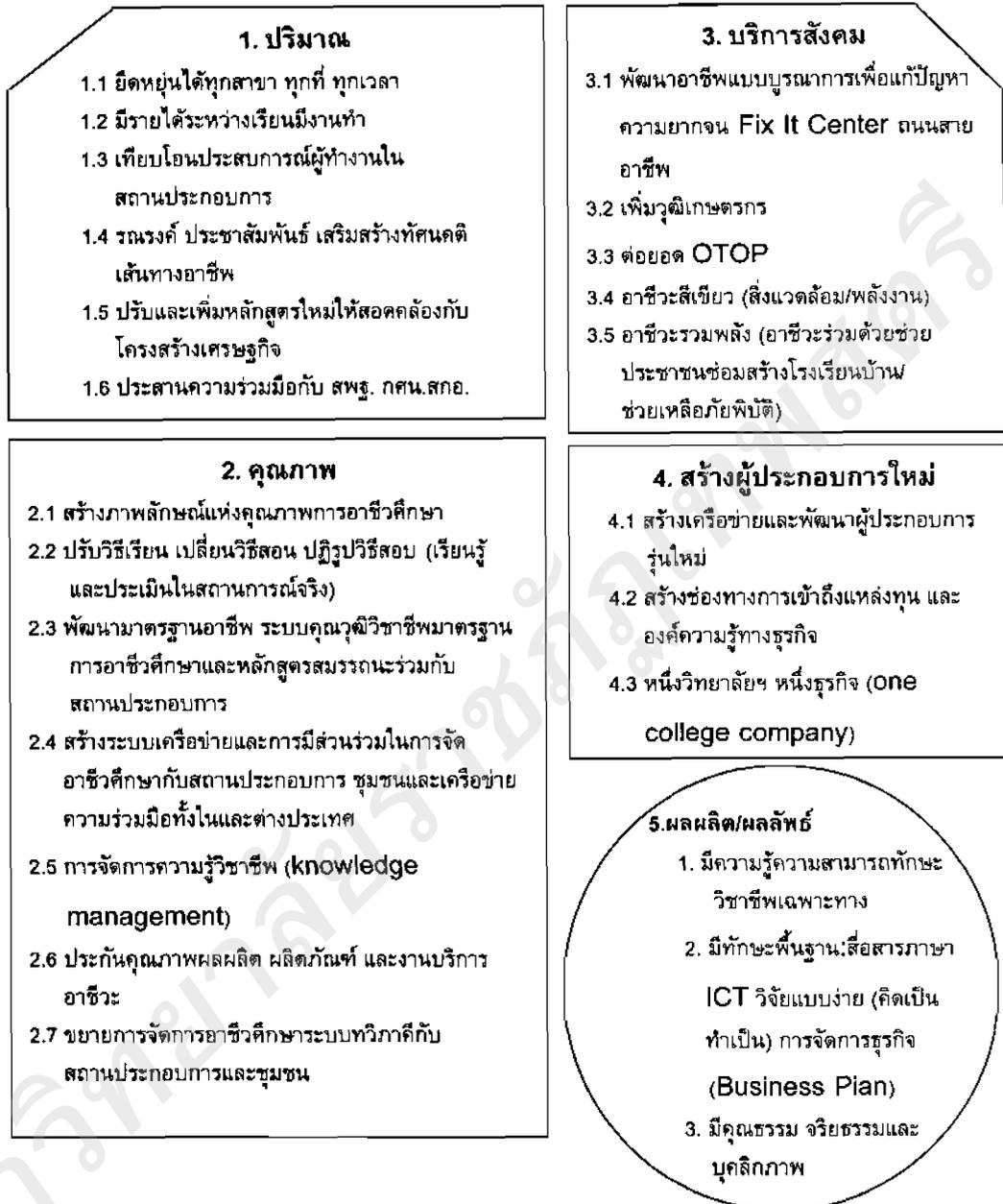
เวนริช, และวิลเลียม (Wenrich, & William, 1974, p. 7) กล่าวว่า การอาชีวศึกษามีความสำคัญเนื่องจากการเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ได้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อการทำงานเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพให้แก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจ ได้ฝึกฝนและได้ประสบความสำเร็จในโลกแห่งการทำงาน

ฟินช, และอีรันคิลตัน (Finch, & Erunkiltion, 1979, p. 112) กล่าวว่า การอาชีวศึกษามีความสำคัญ เนื่องจากการจัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะอย่าง เพื่อการประกอบอาชีพในสาขาที่ตนเองถนัดในการดำรงชีวิต

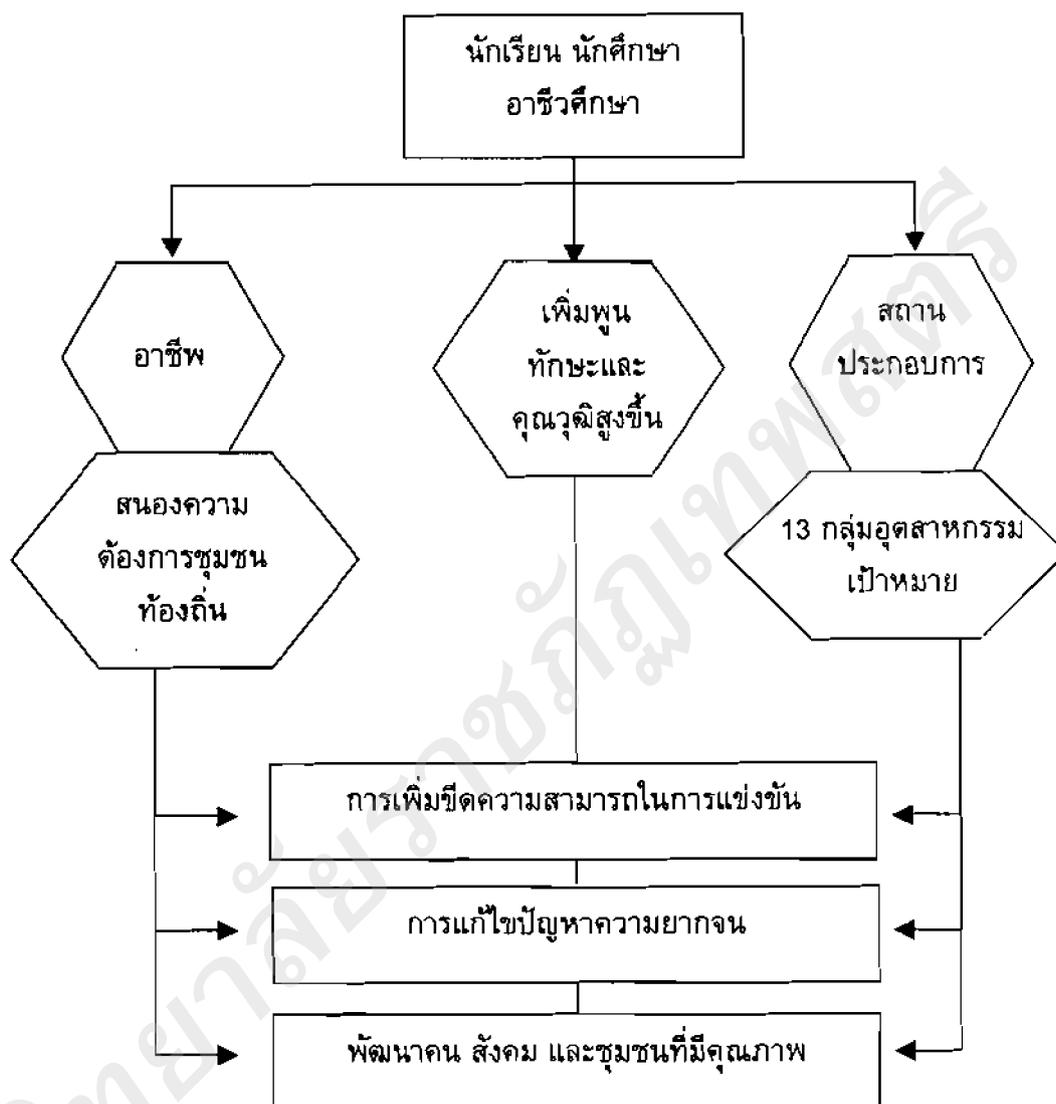
จากที่นักวิชาการได้กล่าวไว้สรุปได้ว่า การอาชีวศึกษามีความสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม เนื่องจากการอาชีวศึกษาเป็นการผลิตกำลังคนในระดับกลางหรือที่เรียกว่าช่างฝีมือเพื่อเป็นทรัพยากรบุคคลของประเทศเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศให้สามารถพัฒนาแข่งขันในเวทีตลาดโลกได้และการอาชีวศึกษาคือการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพเมื่อทุกคนมีอาชีพก็จะนำมาซึ่งรายได้ส่งผลให้ความเป็นอยู่ดีขึ้น สังคมโดยรวมเกิดความสงบสุข

4. เป้าหมายและกลยุทธ์การอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551, หน้า 11) ได้กำหนดกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมในการดำเนินการ การจัดการศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล โดยกำหนดเป้าหมายด้านปริมาณ คุณภาพ บริการสังคม และการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่

ภาพ 2 เป้าหมายและกลยุทธ์การอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2548, หน้า 3)

ภาพ 3 เป้าหมายการผลิตกำลังคนการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2548, หน้า 4)

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 16-17) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการอาชีวศึกษา เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถในการทำงาน และให้สามารถที่จะพัฒนาทักษะทางด้านวิชาชีพ โดยสรุปจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ดังนี้ 1) การศึกษาวิชาชีพในระดับประถมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงานสามารถนำความรู้จากบทเรียนและการทำงานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) การศึกษาวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติได้และประกอบอาชีพได้อย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษา

เพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคล โดยทั่วไปการจัดการสถานศึกษาอาจจัดรวมอยู่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปหรือจัดเป็นเอกเทศ โดยเน้นการฝึกทักษะ ระดับกึ่งฝีมือ และ ระดับฝีมือ 3) การศึกษาวิชาชีพในระดับอุดมศึกษามุ่งฝึกวิชาชีพในระดับสูงเพื่อให้มีความสามารถ และความชำนาญเฉพาะอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาตลาดแรงงานการจัดการสถานศึกษาอาจเป็นสถาบันเฉพาะอย่างจัดรวมอยู่ในวิทยาลัยหรือจัดในมหาวิทยาลัยก็ได้ตามความเหมาะสม 4) การศึกษาวิชาชีพพิเศษเป็นการศึกษาที่มุ่งเพื่ออบรมอาชีพบางอย่างที่ต้องการหรือเป็นการฝึกเพิ่มเติมในส่วนที่ขาด ในอาชีพที่กำลังประกอบการให้ครบหรือเพื่อให้สามารถประกอบอาชีพนั้นๆ ให้ดีขึ้น

กรมอาชีวศึกษา (2542, หน้า 1-2) ได้กล่าวว่าการจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนากำลังคนของประเทศ โดยผลิตกำลังคนระดับกลาง ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนและฝึกอบรม เพื่อพัฒนากำลังคนให้มีปริมาณเพียงพอ มีขีดความสามารถที่ได้มาตรฐาน คุณธรรม วินัย เจตคติและบุคลิกภาพที่พึงประสงค์กับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในสถานประกอบการ อุตสาหกรรม ธุรกิจขนาดย่อม และการประกอบอาชีพอิสระ

พนม พงศ์ไพบูลย์ (2543, หน้า 2) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตคน เข้าสู่ตลาดแรงงานอาชีพ โดยการเตรียมคนเฉพาะด้าน เฉพาะทาง เพื่ออาชีพต่างๆ เช่น การค้าขาย การควบคุมเครื่องจักร อุตสาหกรรมและเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาอาจเป็นผู้ล่าสมัย เพราะเหตุวาระหว่างเรียนเครื่องจักรกล เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไปมาก และยิ่งไปกว่านั้น เครื่องมือต่างๆ ที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีใช้มานานๆ ก็เกิดการล้าสมัย ไม่ทันการเปลี่ยนแปลงในสถานประกอบการ มีผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ล่าสมัยมากขึ้น แต่จุดมุ่งหมายของการศึกษานั้นต้องไม่ทำให้ผู้เรียนล้าสมัย แต่ต้องให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเข้าสู่การอาชีพในอนาคต

สุชาติ เปาวิมาน (2545, หน้า 15) สรุปว่าจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษาก็เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีงานทำ มีรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และความเจริญก้าวหน้าแห่งตนอันจะหมายถึงการเกื้อหนุนให้ประเทศชาติ มีความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550, หน้า 20) สรุปว่าจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษาก็เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีงานทำ มีรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเจริญก้าวหน้าแห่งตนอันจะหมายถึง การเกื้อหนุนให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่ทันสมัยขึ้น

บลูม (Bloom, 1956, p. 245) กล่าวว่าจัดการศึกษาโดยทั่วไปมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

เพาเวล (Powell, 1983, p. 352) ได้กล่าวว่าจุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อเตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพและทำงานต่อไปด้วยความสำเร็จ เป้าหมายมุ่งที่การมีงานทำและสัมพันธ์กับการมีงานทำ

สรุป จุดมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในสาขาวิชาชีพตามความสนใจ เมื่อสำเร็จการศึกษาสามารถนำความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม ไปประกอบอาชีพอันจะเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง ครอบครัว และเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศในอนาคต

5. กรอบนโยบายการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551, หน้า 11) ได้วางเป้าหมายไว้ชัดเจนในการผลิตกำลังคนกึ่งฝีมือ ฝีมือ ช่างเทคนิค และนักเทคโนโลยีและบริการสอดคล้องกับความต้องการและยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพ การบริการสังคม และสร้างผู้ประกอบการใหม่ อีกทั้งในปัจจุบันและอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้านอย่างรุนแรง มีการแข่งขันกันมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีการกำหนดกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่เพื่อเตรียมการสำหรับนักลงทุน การเตรียมแผนกำลังคนของการอาชีวศึกษาจึงกำหนดกรอบนโยบายเพื่อนำสู่การปฏิบัติไว้ดังนี้

วิสัยทัศน์

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นองค์กรหลักในการจัดการอาชีวศึกษา และฝึกอบรมวิชาชีพให้ประชาชนอย่างทั่วถึง ตลอดชีวิต มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และจัดการองค์ความรู้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานและอาชีพอิสระ สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

พันธกิจ

1. ผลิตและพัฒนากำลังคนตามวิชาชีพทุกระดับอย่างทั่วถึงและเสมอภาค
2. สร้างงานบริหารและจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน
3. วิจัย สร้างนวัตกรรม พัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อการประกอบการวิชาชีพและเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน

นโยบาย

การบริหารและจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันได้มีนโยบายและทิศทางกำหนดเป้าหมายและคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาบนพื้นฐานของการกำหนดตัวชี้วัดที่สำคัญอย่างชัดเจน ได้แก่ การมีงานทำ การจัดทำมาตรฐานวิชาชีพ การพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ/ภาษา/ทักษะธุรกิจ/วิจัยทักษะ/วัฒนธรรมสากลการมีคุณธรรม/จริยธรรม/ชื่อเสียงต่อวิชาชีพ สังคม และวัฒนธรรม เป็นต้น โดยเลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (นายวีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ) ได้กำหนดนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 12 ประการ คือ

1. การเพิ่มปริมาณผู้เรียน
2. การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยม
3. การเทียบโอนประสบการณ์ คุณวุฒิวิชาชีพและมาตรฐานอาชีพที่นำสู่การปฏิบัติ
4. การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร 3 แนวทาง (ผู้ใช้ ผู้ซ่อม และผู้สร้าง)
5. ปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน ปฏิรูปวิธีสอบ
6. ความร่วมมือกับสภาอุตสาหกรรมและสถานประกอบการ
7. การสร้างผู้ประกอบการใหม่
8. การพัฒนาอาชีพแบบบูรณาการ
9. คุณธรรมนำวิชาชีพ
10. ความมีประสิทธิภาพของการบริหารจัดการด้านการเงิน บุคลากร และพัสดุ
11. วิธีการศึกษาดูงานนักศึกษา (ปวช.1 และ ปวส.1)
12. การจัดการความรู้

คุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

1. ความหมายของคุณลักษณะที่ต้องการ

กระทรวงศึกษาธิการ (2542, หน้า 17) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ต้องการ หมายถึง ความต้องการให้มีหรือเกิดขึ้นในตัวบุคคล ได้แก่ เป็นพลเมืองดีของชาติ มีความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงาม มีความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นคนดี มีปัญญา หรือเป็นคนเก่ง และมีความสุขอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไทย

กรมวิชาการ (2543, หน้า 8-9) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ต้องการ หมายถึงคุณลักษณะที่ชี้ให้เห็นลักษณะประจำตัวของบุคคลที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ตามบทบาทหน้าที่ของตน และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนางาน

สุวิทย์ ณรงค์ฤทธิ (2545, หน้า 5) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ต้องการ หมายถึง กิริยาท่าทาง อุปนิสัย บุคลิกภาพ ความรอบรู้ และพฤติกรรมของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างอุตสาหกรรมที่ผู้บริหารสถานประกอบการคาดหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาควรมี

สุชาติ เปาวิมาน (2545, หน้า 6) กล่าวว่าคุณลักษณะที่ต้องการ หมายถึงคุณลักษณะที่สร้างสมอยู่ในบุคคลทั้งที่เป็นนามธรรมและรูปธรรม โดยหมายรวมถึงคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์

จิตรวตี โพธิ์ศรี (2548, หน้า 39) กล่าวว่าคุณลักษณะที่ต้องการหมายถึงคุณลักษณะเฉพาะที่ต้องการให้เกิดกับบุคคลใดบุคคลหนึ่งทั้งในด้านพฤติกรรม จิตใจ และอารมณ์ จนทำให้บุคคลผู้นั้นพัฒนานเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ เก่ง ดี และมีความสุข

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550, หน้า 5) กล่าวว่า คุณลักษณะที่ต้องการ หมายถึงคุณลักษณะที่เป็นนามธรรมและรูปธรรมที่ผู้บริหารสถานประกอบการต้องการซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรม ด้านบุคลิกภาพ และด้านมนุษยสัมพันธ์

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า คุณลักษณะที่ต้องการ หมายถึง บุคลิกภาพ ความรอบรู้ การมีทักษะในการประกอบอาชีพ คุณธรรมจริยธรรม และพฤติกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ

2. ลักษณะของคุณลักษณะที่ต้องการ

กรมอาชีวศึกษา (2540, หน้า 24-25) สรุปว่า คุณลักษณะที่ต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาจากด้านการอาชีวศึกษา จะต้องเป็นผู้มีศักยภาพสูงในการประกอบอาชีพที่หลากหลาย จะต้องเป็นผู้นำการผลิต สามารถผลิตสินค้าได้มาตรฐาน สามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ ซึ่งประกอบด้วย

1. จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ตามที่กำหนดในหลักสูตรประเภทวิชาต่างๆ ที่ได้ศึกษาเล่าเรียน
2. มีความเป็นผู้นำ
3. มีทักษะในการประกอบอาชีพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะในด้านการจัดการและการตลาด
4. มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบต่ออาชีพ สามารถทำงานเป็นหมู่คณะ และทำงานเป็นกลุ่มวิชาชีพได้
5. มีความรู้และทักษะด้านสังคมที่จะปรับตัวเองเข้ากับสังคมหรือนำสังคมได้
6. มีความรู้พิเศษนอกเหนือจากความรู้ด้านที่เรียนมาโดยตรง ซึ่งเป็นการเสริมศักยภาพในการประกอบอาชีพ เช่น ด้านคอมพิวเตอร์ สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการวางแผนการผลิต หรือการตลาด มีความรู้ภาษาอังกฤษที่สามารถสื่อสารได้ ศึกษาความรู้เพิ่มเติมจากระบบสารสนเทศสมัยใหม่ และที่สำคัญที่สุดคือ ผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องค้าขายเป็นด้วย

ภัทรา นิคมานนท์ (2543, หน้า 67-85) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยทั่วไปมีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้าน ดังนี้

1. พุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งมีการจำแนกความสามารถเป็น 6 ระดับจากความสามารถขั้นต่ำไปหาสูง ดังนี้

1.1 ความรู้ความจำ (knowledge) คือ ความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียน อ่านหนังสือ และการบอกเล่าต่อๆ กันมา เป็นต้น

1.2 ความเข้าใจ (comprehension) คือ ความสามารถในการผสมผสานความรู้ความจำแล้วขยายความคิดออกไปอย่างสมเหตุสมผล

1.3 การนำไปใช้ (application) คือ ความสามารถนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้มาแล้วไปแก้ปัญหาที่แปลกใหม่ หรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อนแต่อาจใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับเรื่องเคยพบเห็นมาก่อนได้

1.4 การวิเคราะห์ (synthesis) คือ ความสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์กันได้อย่างชัดเจน

1.5 การสังเคราะห์ (synthesis) คือ ความสามารถในการนำองค์ประกอบย่อยๆ ตั้งแต่สองสิ่งขึ้นไปมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อให้เห็นโครงสร้างที่ชัดเจน

1.6 การประเมินค่า (evaluation) คือ ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของเนื้อหาและวิธีการต่างๆ โดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่าเหมาะสมมีคุณค่า ดี เลว เพียงใด

2. จิตพิสัย (affective domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และคุณธรรม ซึ่งมีการจำแนกจิตพิสัยเป็น 5 ระดับ

2.1 การรับรู้ (receiving or attending) คือ พฤติกรรมที่มีลักษณะสามขั้นตอนคือ การยอมรับ การตั้งใจที่จะรับรู้ และการเลือกสิ่งเร้าที่ต้องการรับรู้

2.2 การตอบสนอง (responding) คือ พฤติกรรมต่อเนื่องจากความตั้งใจที่จะรับรู้โดยไม่เพียงแต่จะตั้งใจรับรู้เท่านั้น แต่มีความปรารถนาหรือปฏิกิริยาที่จะโต้ตอบต่อสิ่งเร้านั้นอย่างเต็มใจและเกิดความพึงพอใจจากการตอบสนอง

2.3 การสร้างคุณค่า (valuing) คือ ขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ที่ได้ มีขั้นการสร้างคุณค่าตามพฤติกรรมสามลักษณะคือ การยอมรับในคุณค่า การนิยมชมชอบในคุณค่าและการสร้างคุณค่า

2.4 การจัดระบบคุณค่า (organization) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้สร้างค่านิยมของตนขึ้นมาแล้วก็พยายามนำค่านิยมนั้นมาจัดระบบและตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ตามลำดับ

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย (characterization by a value complex) คือ เป็นขั้นที่สั่งสมความรู้สึกเป็นรูปแบบมาจนกระทั่งยึดถือเป็นลักษณะนิสัย เป็นแนวความเชื่อถือศรัทธาแนวปรัชญาชีวิต

3. ทักษะพิสัย (psycho-motor domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีการจำแนกทักษะพิสัยเป็น 7 ระดับ ดังนี้

3.1 การรับรู้ (perception) เป็นขั้นที่แสดงอาการรับรู้ที่จะเคลื่อนไหวโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางกาย

3.2 การเตรียมพร้อม (set) เป็นสภาพของบุคคลที่พร้อมจะแสดงพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ร่างกาย สมอ และอารมณ์

3.3 การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดให้ (guided response) เป็นการแสดงออกในลักษณะของการเลียนแบบ และการลองผิดลองถูก

3.4 ความสามารถด้านกลไก (mechanism) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้กระทำตามที่เคยเรียนมาและพัฒนาขึ้นจนสัมฤทธิ์ สามารถสร้างเทคนิควิธีสำหรับตนเองขึ้นมาเพื่อฝึกปฏิบัติต่อไป

3.5 การตอบสนองที่ซับซ้อน (complex overt response) เป็นความสามารถในการปฏิบัติสิ่งที่ย่างยากซับซ้อนมากขึ้น และสามารถกระทำได้อย่างมั่นใจ ไม่ลังเลและทำได้ดีจนเป็นอัตโนมัติ

3.6 ความสามารถในการดัดแปลง (adaptation) เป็นขั้นที่สามารถปฏิบัติได้จนชำนาญแล้ว จึงคิดดัดแปลงหาวิธีใหม่ๆ มาทดลองทำให้แตกต่างไปจากเดิมเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

3.7 ความสามารถในการริเริ่ม (origination) หลังจากได้ดัดแปลงวิธีการใหม่ๆ มีการทดลองทำดูแล้วก็นำวิธีการนั้นมาประยุกต์ทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา

กรมวิชาการ (2543, หน้า 8-9) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข ดังนี้

1. ดี หมายถึง การมีวินัย และค่านิยมประชาธิปไตย

1.1 คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีวินัยประกอบด้วย

1.1.1 ความสนใจใฝ่รู้

1.1.2 ความมีสติควบคุมตนเอง

1.1.3 ความรับผิดชอบ

1.1.4 ความมีเหตุผล

1.1.5 ความซื่อสัตย์

1.1.6 ความขยัน

1.2 คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงมีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วย

1.2.1 การเห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น

1.2.2 การทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์

1.2.3 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.2.4 การเคารพกติกาของสังคม

1.2.5 การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีมีเหตุผลมีความเสียสละ

2. เก่ง หมายถึง การมีคุณลักษณะดังนี้

2.1 การเห็นคุณค่าในการใช้ภาษา ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน

2.2 การเข้าใจในตรรกคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ที่ช่วยให้เกิดการสังเกต ประมวลผล จัดกลุ่ม เชื่อมโยง ตั้งสมมติฐาน และทดลองได้ดี

2.3 การมีทักษะทางดนตรี และจังหวะการเคลื่อนไหว

2.4 การใช้ประโยชน์จากการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี

2.5 การมีจิตใจเอื้ออาทร และมีจิตสำนึกในการรักษาสีสิ่งแวดล้อม

3. มีสุข หมายถึง การมีคุณลักษณะดังนี้

3.1 การมีความรัก และการแบ่งปัน

3.2 การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริงความงามและความเป็นธรรม

3.3 การประพฤติชอบ มีความสุขสันติ และไม่เบียดเบียน

3.4 การบริโภคสิ่งต่างๆ ด้วยปัญญา

3.5 การมีความสุขจากการเรียนรู้และได้รับการสนองตอบ

ชลิต ลิมปะนะเวช (2544) กล่าวไว้เมื่อครั้งบรรยายปัจฉิมนิเทศ พ.ศ. 2544 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงผู้สำเร็จการศึกษาที่เตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานว่า เทคนิคในการสมัครงานนั้นผู้สมัครงานต้องมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ เพราะทุกสำนักงานจะต้องใช้คอมพิวเตอร์ และควรจะมีการฝึกฝนทางด้านภาษาอังกฤษ เพราะปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความจำเป็น ในระยะแรกอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้ แต่ถ้าต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน จำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านภาษาเพิ่มขึ้นและสิ่งที่ผู้รับสมัครงานพิจารณาร่วมอีกอย่างหนึ่งคือการเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานที่ทำ

อภิรักษ์ ไม้งาม (2541, หน้า 98), รัชดา เลิศไพบุลย์สาคร (2544, หน้า 56) และ วิจิตรา ศักดาเพชรศิริ (2544, หน้า 103) ได้ศึกษาคุณลักษณะแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการ พบว่า สถานประกอบการต้องการแรงงานโดยเน้นคุณสมบัติ 8 ด้าน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คุณสมบัติด้านคุณค่าเฉพาะตัว หมายถึง ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบมีเป้าหมายในอาชีพและชีวิต มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีทัศนคติที่ดี มีความกระตือรือร้น และไม่จำกัดความสามารถของตน

2. คุณสมบัติด้านทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ หมายถึง มีความยืดหยุ่น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และมีแนวทางแปลกใหม่ สามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการของงานที่เปลี่ยนแปลงได้ สามารถวางแผนและจัดระบบการทำงานได้ สามารถใช้เหตุผล และตัดสินใจได้อย่างเที่ยงตรง มีสมาธิจดจ่ออยู่กับงานหลายๆ ส่วนในเวลาเดียวกัน

3. คุณสมบัติด้านความสัมพันธ์กับผู้อื่น หมายถึง เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี มีไหวพริบดี ยอมรับข้อติชมของผู้อื่น ทำงานเป็นทีมได้ มีความเป็นมิตรเสมอต้นเสมอปลาย ให้ความร่วมมือดี เต็มใจรับมอบงานด้วยความยินดี ยอมรับการปกครองและคำแนะนำของหัวหน้า เคารพในสิทธิและทรัพย์สินของผู้อื่น มีคุณสมบัติการเป็นผู้นำ

4. คุณสมบัติด้านทักษะในการสื่อสาร หมายถึง คุณสมบัติของลูกจ้างที่มีลักษณะดังนี้ รู้จักถามคำถามเมื่อมีข้อสงสัย รู้จักขอความช่วยเหลือเมื่อมีปัญหา แจ้งหัวหน้างานทราบทุกครั้ง เมื่อจำเป็นต้องหยุดงานพร้อมเหตุผล พุดจาฉะฉานชัดเจนเป็นผู้ฟังที่ดี

5. คุณสมบัติด้านลักษณะเกี่ยวกับงาน หมายถึง คุณสมบัติของลูกจ้างที่มีลักษณะดังนี้ ทำงานเสร็จสมบูรณ์ตามกำหนด ปฏิบัติตามคำสั่งได้อย่างไม่บกพร่อง มีสมาธิในการทำงาน ทำงานเป็นระเบียบเรียบร้อย ทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีความแม่นยำเที่ยงตรง และพิถีพิถันในการทำงาน ดูแลรักษาเครื่องมือ และวัสดุอยู่เสมอ มีความละเอียดถี่ถ้วน ปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นตลอดเวลา

6. คุณสมบัติด้านวุฒิภาวะ หมายถึง คุณสมบัติของลูกจ้างที่มีลักษณะดังนี้ ทำงานดีโดยไม่ต้องควบคุม หรือตรวจตราเชื่องมือ และไว้วางใจได้ มีความรับผิดชอบ ไม่นำปัญหาส่วนตัวมายุ่งเกี่ยวกับงาน ยินดีทำงานเพิ่มพิเศษ และงานล่วงเวลา มีความพร้อมในการทำงาน มีความภาคภูมิใจในงานของตัว มีความคิดริเริ่ม สุขุมและควบคุมตนเองได้ มีความรับผิดชอบในการกระทำของตน มีวุฒิภาวะทางความคิด รู้จักใช้เวลาอย่างฉลาด และมีความเชื่อมั่นในตนเอง

7. คุณสมบัติด้านสุขลักษณะและความปลอดภัยในงาน หมายถึง คุณสมบัติของลูกจ้างที่มีลักษณะดังนี้ ปฏิบัติตามกฎความปลอดภัย รักษาอัตราเร็วในการทำงาน และอัตราการผลิตที่เหมาะสม รักษาสุขอนามัยส่วนบุคคลอย่างดี สวมเสื้อผ้าที่เหมาะสมและแต่งกายดี สามารถทำงานภายใต้ภาวะความเครียดได้ดี มีความแข็งแกร่งทั้งร่างกายจิตใจและเหมาะสมกับงานที่ทำ มีสุขภาพดี

8. คุณสมบัติด้านความผูกพัน หมายถึง คุณสมบัติของลูกจ้างที่มีลักษณะดังนี้ มีความรับผิดชอบงาน ตรงเวลา และสม่ำเสมอในการทำงาน ปฏิบัติงานตามนโยบายต่างๆ ของหน่วยงาน ให้ความสำคัญกับงานไม่ถือว่าเป็นเพียงหน้าที่ มีความสนใจและกระตือรือร้นในงานต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตลอดเวลา มีความซื่อสัตย์ต่อองค์กร และพนักงานขององค์กร ทำงานเต็มกำลังความสามารถและพยายามทำให้คนอื่นพอใจ แสดงความห่วงใย และความมุ่งหวังเกี่ยวกับอนาคตของคนในหน่วยงาน

ภัทรศักดิ์ อุดมมะโยธิน (2545) กล่าวไว้เมื่อครั้งบรรยายที่ บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) 9 มกราคม 2545 ถึงคุณลักษณะของพนักงานแรกเข้า ควรมียุทธศาสตร์ ดังนี้

1. คนเก่ง คือ มีผลการเรียนต้องดี (GPA=2.5-3.0) สม่่าเสมอ มีความก้าวหน้า และจบสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของตำแหน่ง

2. คนดี คือ รู้จักวางตัวมีสัมมาคารวะ บุคลิกลักษณะท่าทางดี กิริยาวาจาสุภาพ เรียบร้อย รับแรงกดดันได้ดี กล้าเสนอความคิดเห็น เก่งด้วยศักยภาพของตนเองโดยพิสูจน์ผลการทำงานและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานและองค์กรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ใจคอ กว้างขวางและสิ่งสำคัญก็คือ ต้องมีความรู้ทางภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์

วุฒิ ตำนกิตติกุล (2552) ได้นำเสนอแนวคิดในการประชุมสัมมนา เรื่อง การพัฒนามาตรฐาน ดัชนี ตัวบ่งชี้และเกณฑ์กลางการประเมินคุณภาพการศึกษาในระดับอุดมศึกษาว่า ลักษณะของบัณฑิตที่ตลาดแรงงานต้องการได้เปลี่ยนแปลงไป ทักษะที่สถานประกอบการต้องการให้มีในตัวบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา ได้แก่ การเป็นผู้ที่ไว้วางใจได้ ในด้านการงาน และการจัดการ การพัฒนาตนเอง ความสามารถในการรับรู้ การแก้ปัญหา มนุษย์สัมพันธ์ แรงบันดาลใจ แรงจูงใจ ความคิดริเริ่ม ระเบียบวินัย จริยธรรมศีลธรรม การสื่อสารข้อมูล และการเป็นผู้นำ เป็นต้น สิ่งที่ทำหายสำหรับบัณฑิตก่อนที่สำเร็จการศึกษา คือ การได้มีโอกาสสร้างความเข้าใจ และความคุ้นเคยกับโลกแห่งความเป็นจริงของการทำงานและการเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งทักษะของงานอาชีพและทักษะด้านการพัฒนาตนเองนอกเหนือไปจากทักษะด้านวิชาการ ซึ่งผู้ว่าจ้างจะต้องมีความคาดหวังจากพนักงานสูงในเรื่องต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีความรู้ในวิชาชีพ
2. มีบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ดี
3. มีความซื่อสัตย์ ขยัน มีน้ำใจ และอดทน
4. มีความกระตือรือร้น และไม่เลื่องงาน
5. มีวินัยเคร่งครัดต่อกฎระเบียบขององค์กร
6. มีทัศนคติที่ดีต่อองค์กร

สุซารี เปาวิมาน (2545, หน้า 53) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จะต้องมียุทธธรรม และจริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้

1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่
2. มีความรัก ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น
3. มีความตั้งใจและรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. เป็นผู้ที่ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม และจารีตประเพณี
5. เป็นผู้มีความยุติธรรม เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
6. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เป็นผู้ตรงเวลา
8. เป็นผู้ที่มีใจสาธารณะในการรักษาสิ่งแวดล้อม
9. เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติด และมีวามอบายมุข

10. เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
11. เป็นผู้ที่ประพฤติตามระเบียบของสังคม
12. เป็นผู้ที่มีความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 110) สรุปผลการวิจัยว่า คุณลักษณะของคนไทยที่ต้องการในสองทศวรรษหน้านั้น ได้แก่

1. มิติด้านร่างกาย คือ ผู้ที่มีสุขภาพร่างกายสมบูรณ์แข็งแรงมีการพัฒนาการในด้านร่างกาย และสติปัญญาอย่างสมบูรณ์ตามเกณฑ์ในแต่ละช่วงวัย
2. มิติด้านจิตใจ คือ ผู้ที่รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เข้าใจสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง และสภาพแวดล้อมต่างๆ รอบตัวได้เป็นอย่างดี
3. มิติด้านความรู้ คือ เป็นผู้ที่สามารถรู้ลึกในแก่นสาระของวิชา สามารถรู้รอบตัวในเชิงสหวิทยาการ และเป็นผู้ที่สามารถรู้ไกลโดยสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตที่จะมาถึงได้
4. มิติด้านทักษะความสามารถ คือ เป็นผู้ที่มีทักษะในด้านการคิด ทักษะในการสื่อสาร ทักษะภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการอาชีพ ทักษะสุนทรียะ และทักษะการจัดการที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2548, หน้า 9-10) ได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกนักเรียน นักศึกษา สถานศึกษาอาชีวศึกษา และสถานศึกษาวิชาชีพเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ประจำปีการศึกษา 2551 ได้กำหนดคุณสมบัตินักเรียน นักศึกษาที่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินและคัดเลือกเพื่อรับรางวัลพระราชทาน ด้านคุณลักษณะพื้นฐานนักเรียน นักศึกษาต้องมีคุณลักษณะพื้นฐานที่ดีใน 5 ด้าน ดังนี้

1. การศึกษาเล่าเรียน นักเรียน นักศึกษาต้องเป็นผู้มีความรู้และทักษะพื้นฐานตามระดับการศึกษา มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและมีความขยันหมั่นเพียร ใฝ่รู้ใฝ่เรียน
2. การมีทักษะในการจัดการและการทำงาน นักเรียน นักศึกษาต้องเป็นผู้สามารถตัดสินใจ สร้างงาน และวางระบบการทำงาน สามารถทำงานเป็นกลุ่มทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และสามารถนำทรัพยากร ข้อมูลสารสนเทศและเทคโนโลยีไปใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สุขภาพอนามัย นักเรียน นักศึกษา ต้องเป็นผู้มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ตามวัยและมีบุคลิกภาพที่ดี มีสุขภาพจิตดี มีสุนทรียะที่ดีเป็นผู้ห่างไกลและปลอดภัยจากสิ่งเสพติด
4. ความประพฤติ คุณธรรม จริยธรรม นักเรียน นักศึกษาต้องเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบ มีความกตัญญู เสียสละ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รู้จักประหยัดอดออม และใช้สิ่งของอย่างคุ้มค่ารวมทั้งมีความเป็นประชาธิปไตย มีภาวะผู้นำ มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

5. การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม นักเรียน นักศึกษา ต้องเป็นผู้ใช้ภาษาไทย ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามหลักภาษาไทย มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีจิตสำนึก ในการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและพลังงานและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ให้ยั่งยืน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 9) ได้กำหนดนโยบายนำผล การวิจัยลงสู่การปฏิบัติในสถาบันการศึกษาเพื่อจัดกิจกรรมพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะ ที่ต้องการของนักศึกษา 5 ด้าน คือ ความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความผูกพัน ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรู้ และทักษะวิชาชีพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าลักษณะของคุณลักษณะที่ต้องการของผู้สำเร็จการศึกษาควรมี ลักษณะของคุณลักษณะที่ต้องการ 6 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยในตนเอง ด้านความผูกพัน ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรู้ และด้านทักษะวิชาชีพ ทั้ง 6 ด้าน เป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญในการพิจารณาถึงคุณสมบัติในตัวบุคคลที่สถานประกอบการ คาดหวังว่าผู้สำเร็จการศึกษาจะสามารถนำความรู้ทางด้านวิชาการในสาขาที่เรียนมาใช้ในการ ทำงาน มาประยุกต์ คิดค้น ปรับปรุง การทำงานให้ดียิ่งขึ้น พร้อมทั้งทักษะในการปฏิบัติงาน ที่ถูกต้องตามขั้นตอนการทำงาน ปลอดภัย ผลงานมีคุณภาพ ลดปริมาณของเสีย และสิ่ง ที่สำคัญที่สุดคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ความประพฤติ หมายถึง ความรับผิดชอบ ความมี ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทนอดกลั้น ความสามัคคี ความผูกพันในองค์กร และลักษณะของคุณลักษณะที่ต้องการซึ่งสถานประกอบการต้องการนอกเหนือจากทั้งหมดคือ คุณลักษณะในด้านความสามารถพิเศษ เช่น การใช้คอมพิวเตอร์ การสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน เป็นต้น

3. คุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษา

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิต

ขอขยายคุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษา หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิต ตามการสังเคราะห์ข้อมูล จากนักวิชาการมาทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ความรับผิดชอบ 2) ความมีวินัยในตนเอง 3) ความผูกพัน 4) ความมีมนุษยสัมพันธ์ 5) ความรู้ และ 6) ทักษะวิชาชีพนั้น ผู้วิจัยได้ใช้เป็นแนวทางและเป็น กรอบในการวิจัยในการศึกษาคุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จ การศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิตในนิคมอุตสาหกรรม จังหวัดพระนครศรีอยุธยาและเสนอสาระเพิ่มเติมแต่ละด้านไว้ดังนี้

3.1 ความรับผิดชอบ

3.1.1 ความหมายของความรับผิดชอบ

สุวิทย์ ณรงค์ฤทธิ (2545, หน้า 45) กล่าวว่าความรับผิดชอบหมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ให้สำเร็จตามเป้าหมายให้ทันเวลา ตรงเวลา มีความหวังใยและกังวลเมื่องาน

ไม่เสร็จ ยอมรับผลของการกระทำไม่ว่าผลของการกระทำนั้นจะออกมาดี เลว สมบูรณ์ หรือบกพร่อง บุคคลแต่ละคนมีหน้าที่รับผิดชอบต่อตนเอง หน้าที่การงาน และสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2548, หน้า 20) กล่าวว่า การมีความรับผิดชอบ หมายถึง การมีความมุ่งมั่น ตั้งใจปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่จนบรรลุผลตามความมุ่งหมาย พากเพียรทำให้สำเร็จด้วยความมานะ อดทน ยอมรับผลการกระทำนั้นและพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 10) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความเอาใจใส่ ตั้งใจ มุ่งมั่นในการทำงาน การศึกษาเล่าเรียน มีความละเอียดรอบคอบระมัดระวังในการทำงาน ยอมรับผลจากการกระทำ ทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นรวมทั้งการปฏิบัติให้ดีขึ้นด้วย

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (2551) ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่แสดงออกถึงความตั้งใจมุ่งมั่นต่อหน้าที่การงาน การศึกษาเล่าเรียน และการเป็นอยู่ของผู้อยู่ในความดูแลตลอดจนสังคมอย่างเต็มความสามารถ บรรลุผลสำเร็จตามความมุ่งหมายในเวลาที่กำหนด ยอมรับผลการกระทำและผลเสียที่เกิดขึ้น รวมทั้งปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

ไสว ภักดีศรีแพง (2551, หน้า 2) ได้ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติหน้าที่ด้วยความสนใจ พากเพียร และละเอียดรอบคอบ มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย รักษาสิทธิหน้าที่ของตน ยอมรับผลการกระทำด้วยความเต็มใจ ทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสียอีกทั้งพยายามปรับปรุงการปฏิบัติหน้าที่ให้ดียิ่งขึ้น

พัชรา แดงกลม (2551) ให้ความหมายของความรับผิดชอบ หมายถึง ภาระหรือพันธะผูกพันในการปฏิบัติหน้าที่การงานของผู้ร่วมงานให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร

โยชิโอะ คอนโตะ (2539, หน้า 85) กล่าวว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกที่แรงกล้าของบุคคลในการที่จะบรรลุเป้าหมายของงานที่ตนได้รับมอบหมาย

บราวน์ (Browne, 1982, p.58) ได้สรุปความหมายของความรู้สึกรับผิดชอบ หมายถึง ความไวใจได้ ความคิดริเริ่ม ความไม่ท้อถอย ต่ออุปสรรค ทำงานขันแข็ง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความปรารถนาที่จะทำได้ดีกว่าเดิม

สมิธท์ (Smith, 1991, p.426) ได้ให้คำจำกัดความของความรับผิดชอบของบุคคลไว้ว่า ความรับผิดชอบเป็นแนวโน้มของบุคคลที่จะรู้สึกหรือกระทำต่อสถานการณ์หรือบุคคลที่ได้รับมอบหมาย

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่าความรับผิดชอบ หมายถึง ความมุ่งมั่น ตั้งใจ สนใจ พากเพียร พยายาม มานะ อดทน ต่อหน้าที่การงาน หรือภาระผูกพันที่ได้รับมอบหมาย

3.1.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 10) กล่าวถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบของนักศึกษา 11 ข้อ ดังนี้

1. ไม่หลีกเลี่ยงงาน
2. หาคำรู้เพิ่มเติม
3. ปฏิบัติงานได้สำเร็จ
4. ปฏิบัติงานตามขั้นตอน
5. จัดเตรียมอุปกรณ์ เครื่องมือให้พร้อมใช้งานและสามารถใช้ได้

เหมาะสมกับ

6. ลักษณะงาน
7. บอกจุดเด่น จุดด้อยของงานได้
8. เสนอแนะวิธีแก้ไข ปรับปรุงงาน
9. ปฏิบัติงานเสร็จตามกำหนด
10. เข้าเรียนตรงเวลา
11. ส่งงานตามกำหนด

ไสว ภักดีศรีแพง (2551, หน้า 2) กล่าวว่า ความรับผิดชอบประกอบด้วย คุณลักษณะของพฤติกรรมดังต่อไปนี้

1. เอาใจใส่การทำงานเพื่อผลของงานนั้นๆ
2. มีความเพียรพยายามใช้ความสามารถอย่างเต็มที่
3. กล้าเผชิญต่อความจริงยอมรับผลการกระทำของตน
4. ช่วยเหลืองานส่วนรวมด้วยความเต็มใจและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี
5. เคารพต่อกฎเกณฑ์ ตรงต่อเวลา และมีวินัยในตนเอง
6. มีความละเอียดรอบคอบ
7. ดูแลรักษาของส่วนรวมเสมือนของตนเอง
8. ปรับปรุงงานในหน้าที่ที่มีต่อตนเอง และที่มีต่อสังคมยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ (2551) กล่าวว่า ตัวบ่งชี้คุณลักษณะ ความรับผิดชอบ คือ

1. มีความพยายามปฏิบัติภารกิจ หน้าที่การงานหรือภาระงานที่ได้รับ มอบหมายอย่างเต็มความสามารถโดย

- 1.1 ไม่หลีกเลี่ยงงาน
- 1.2 ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
- 1.3 ปฏิบัติงานตามแผนที่วางไว้จนสำเร็จ

2. ตรงต่อเวลา
 - 2.1 ทำงานเสร็จตามเวลาที่กำหนด
 - 2.2 ไม่มาเรียนสาย
 - 2.3 ส่งงานตามกำหนด
 - 2.4 ไม่ผิดเวลานัดหมาย
3. ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตน
 - 3.1 ช่วยงานครอบครัว
 - 3.2 ช่วยกิจกรรมของมหาวิทยาลัย
 - 3.3 ช่วยกิจกรรมของชุมชน
 - 3.4 ดูแลสุขภาพอนามัยของตนเอง
 - 3.5 ปฏิบัติตามกฎหมายของมหาวิทยาลัย
 - 3.6 ปฏิบัติตามกฎหมายของชุมชน
 - 3.7 ไม่ทำกิจกรรมอื่นขณะอาจารย์สอน
 - 3.8 เตรียมอุปกรณ์พร้อมที่จะเรียน
4. ทำงานโดยคำนึงถึงคุณภาพของงาน
 - 4.1 มีขั้นตอนการทำงาน
 - 4.2 ปฏิบัติงานตามขั้นตอน
 - 4.3 บอกจุดเด่น จุดด้อยของงานที่ทำ
 - 4.4 เสนอแนะแนวทางแก้ไข ปรับปรุงงานให้ดีขึ้น
5. ดูแลรักษาสาธารณสมบัติ
 - 5.1 ไม่ทำลายทรัพย์สินส่วนรวม
 - 5.2 ตักเตือนหรือห้ามผู้อื่นไม่ให้ทำลายสาธารณสมบัติ
 - 5.3 ร่วมกิจกรรมดูแลรักษาสาธารณสมบัติ
6. ยอมรับการกระทำของตนเองและปรับปรุงแก้ไข
 - 6.1 รับฟังคำติชมของผู้อื่น
 - 6.2 รับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงงาน
 - 6.3 ลงมือแก้ไขข้อบกพร่อง

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย และพฤติกรรมที่แสดงออกของความรับผิดชอบ สรุปได้ว่าความรับผิดชอบ คือความมุ่งมั่น ตั้งใจ พากเพียร มานะอดทน ต่อหน้าที่การงานหรือภาระผูกพันที่ได้รับมอบหมาย โดยไม่หลีกเลี่ยงงาน เอาใจใส่ในการปฏิบัติงานเพื่อผลงานที่มีคุณภาพ สามารถปฏิบัติงานได้เสร็จตามกำหนด ปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความคุ้มค่าของต้นทุนการผลิต กล้าเผชิญต่อความจริง กล้ายอมรับความผิด เข้า

ปฏิบัติงานและเลิกงานตามเวลาที่กำหนด ทำงานเต็มเวลา เตรียมเครื่องมือเครื่องจักรให้พร้อม สำหรับการปฏิบัติงาน ทำความสะอาดเครื่องมือ เครื่องจักรทั้งก่อนและหลังการปฏิบัติงาน

3.2 ความมีวินัยในตนเอง

3.2.1 ความหมายของความมีวินัย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2548, หน้า 20) ได้ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัย หมายถึง การจัดระบบการดำเนินชีวิตและความสัมพันธ์ในสังคมให้เรียบร้อยโดยมุ่งให้นักศึกษาประพฤติปฏิบัติตนตามข้อตกลง กฎข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน และขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เพื่อความสงบสุขในชีวิตของตนและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2551, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของความมีระเบียบวินัย หมายถึง ข้อปฏิบัติหรือข้อบังคับที่เราควรทำ

พิมผกา อัครพู (2543, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการควบคุมอารมณ์ หรือพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะต้องเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคมโดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าภายนอก เช่น บุคคลอื่น หรือสิ่งเร้าภายในตนเองเป็นอุปสรรคก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

สมพิศ แซ่เฮง (2546, หน้า 4) ได้ให้ความหมายของความมีวินัยในตนเอง หมายถึง ความสามารถในตัวบุคคลในการควบคุมตนเอง ทั้งในด้านอารมณ์ และการแสดงออกทางพฤติกรรมหรือความประพฤติที่ไม่ขัดกับกฎเกณฑ์ข้อบังคับของสังคม ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ได้แก่ การเข้าเรียนตรงเวลา การไม่ทุจริตสอบ การแต่งกายตามระเบียบ การไม่ทะเลาะวิวาท การไม่เล่นการพนัน การไม่เสพยาหรือบุหรี่ปริหรือสารเสพติด การเคารพสิทธิของผู้อื่น การปฏิบัติตามกฎจราจร การทิ้งขยะให้ถูกที่

สทิรดาพร คำสวด (2546, หน้า 15) ได้ให้ความหมาย ของความมีวินัยในตนเอง หมายถึง แนวทางที่บุคคลเลือกปฏิบัติเพื่อบังคับให้ตนเองปฏิบัติตาม ทั้งนี้เกิดจากความสมัครใจโดยมิได้ถูกควบคุมจากอำนาจภายนอกแต่อย่างใด และข้อปฏิบัติดังกล่าวจะต้องไม่ขัดต่อกฎระเบียบของสังคมทั้งนี้เพื่อเป้าหมายหลัก คือ การเกิดความสงบสุขภายในสังคม

วิชา จรเดช (2549, หน้า 5) ได้ให้ความหมายของความมีวินัย หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของนักเรียนในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคมโดยเกิดจากความสำนึกขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าภายนอกและภายในเป็นอุปสรรคก็ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ อันได้แก่ การกระทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน การเคารพสิทธิของผู้อื่น ความซื่อสัตย์ และความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 10) กล่าวว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง สามารถควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมของตนเองให้เป็นไปตาม จุดมุ่งหมาย รู้จักกาลเทศะ ให้ความสนใจ และเอาใจใส่ต่อสังคม เป็นผู้มีระเบียบและปฏิบัติตาม กฎของสังคม

วินเซนต์ (Vincent, 1961, pp. 42-43) ได้กล่าวถึงวินัยในตนเองว่า หมายถึงการที่บุคคลไม่กระทำการใดๆ อันจะเป็นผลให้เกิดความยุ่งยากต่อตนเองในอนาคตหรือ การไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเรื่องส่วนตัว และสิทธิของบุคคลอื่น รวมทั้ง หมายถึงการที่บุคคลกระทำ ในสิ่งที่ตนไม่อยากทำแต่การกระทำนั้นช่วยให้เกิดความดีและความสุขและสิทธิของบุคคลอื่นได้รับการ ตอบสนองหรือกระทำการสิ่งอันเป็นผลให้ผู้นั้นประสบผลสำเร็จในอนาคต

อิงลิช, และอิงลิช (English, & English, 1968, p. 323) ได้ให้ความหมายว่าความมีวินัยในตนเองเป็นลักษณะการนำตนเอง ควบคุมหรือบังคับตนเองโดยอาศัยแรงจูงใจ ที่สัมพันธ์กับอุดมคติที่บุคคลสร้างขึ้นสำหรับตนเอง หรือเป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ให้เป็นไปตามความตั้งใจซึ่งมีความหมายเดียวกับการควบคุมตนเอง (Self-control)

แดรเวอร์ (Drever, 1972, p. 306) ได้ให้ความหมายของการควบคุมตนเอง ซึ่งมีความหมายเดียวกับความมีวินัยในตนเอง คือการควบคุมพฤติกรรมที่กระทำโดย บุคคลที่เหนือความรู้สึกเพื่อสร้างแรงกระตุ้นของตนเองให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม

แมกกินสัน (Magginson, 1972, p. 279) ได้ให้ความหมายของวินัยในตนเองว่าเป็นการควบคุมตนเอง (Self-control) โดยมุ่งไปที่การพัฒนาตนเอง เพื่อปรับตัวให้ สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการ

กู๊ด (Good, 1973, p. 112) ได้กล่าวถึง วินัยในตนเองว่า หมายถึง การบังคับควบคุมพฤติกรรมของบุคคลไม่ใช่บังคับโดยอำนาจภายนอก แต่บังคับโดยอำนาจใน ตัวบุคคลและเป็นอำนาจที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือการยอมรับในคุณค่าอันใดอันหนึ่งซึ่งทำให้ บุคคลสามารถบังคับพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามนั้นมีได้

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความมีวินัยในตนเอง หมายถึง การมี จิตสำนึกในตนเอง รู้จักผิดชอบ ชั่วดี โดยไม่มีการบังคับจากปัจจัยภายนอก

3.2.2 พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความมีวินัยในตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 10) ได้กำหนด ตัวอย่างพฤติกรรมของความมีวินัยในตนเอง 9 ข้อ ดังนี้

- 1) ไม่คัดลอกงานของผู้อื่น
- 2) ไม่ใช่ของผู้อื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต
- 3) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 4) ปฏิบัติตนในการเป็นผู้นำ และผู้ตามที่ดี
- 5) ตั้งใจ มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ

- 6) แต่งกายถูกต้องตามกฎระเบียบและข้อตกลง
 - 7) เปิดโอกาสให้ผู้อื่นแสดงความคิดเห็น
 - 8) พิจารณาข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล
 - 9) สรุปความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน
- ศศิธร ดีเหมาะ (2551) กล่าวถึงลักษณะของผู้มีวินัยในตนเองประกอบ

ด้วย พฤติกรรม 8 ข้อ คือ

- 1) มีความเชื่อมั่นในตนเอง
- 2) มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
- 3) มีความรับผิดชอบ
- 4) มีความตรงต่อเวลา
- 5) มีความซื่อสัตย์สุจริต
- 6) มีความเสียสละ
- 7) มีความอดทนขยันหมั่นเพียร
- 8) ยอมรับผลการกระทำของตนเอง

พิไลพร ไชยพูล (2551) กล่าวถึง พฤติกรรมของความมีวินัยในตนเอง

แสดงออกใน 4 ด้าน ได้แก่

- 1) ความรับผิดชอบ
- 2) การตรงต่อเวลา
- 3) ความมีระเบียบและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคม
- 4) ความซื่อสัตย์

สมพร หลิมเจริญ (2551) กล่าวถึง ลักษณะของผู้มีวินัยในตนเอง

ประกอบด้วย

- 1) ความรับผิดชอบ
- 2) ความตั้งใจ
- 3) ความอดทน
- 4) ความเชื่อมั่นในตนเอง
- 5) มีลักษณะความเป็นผู้นำ
- 6) ความตรงต่อเวลา
- 7) ความมีระเบียบ

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีวินัยในตนเอง สรุปได้ว่าความมีวินัยในตนเองคือ การมีจิตสำนึกในตนเอง รู้จักผิดชอบ ชั่วดี โดยไม่มีการบังคับจากปัจจัยภายนอก โดยยึดกฎระเบียบของสถานประกอบการ มาปฏิบัติงานและเลิกปฏิบัติงานตามเวลาที่กำหนด รับผิดชอบต่องานในหน้าที่ของตนเองให้ดีที่สุด มีความซื่อสัตย์สุจริต

พร้อมทั้งเคารพและศรัทธาต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ยึดมั่นในระบอบการปกครองระบอบประชาธิปไตย

3.3 ความผูกพัน

3.3.1 ความหมายของความผูกพัน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546, หน้า 41) ระบุว่าความผูกพัน หมายถึง มีความเป็นห่วงกังวลเพราะรักใคร่หรือก่อให้เกิดพันธะที่จะต้องปฏิบัติตาม

อารีรัตน์ พะลัง (2548, บทนำ) กล่าวว่า ความผูกพัน หมายความว่า ความถึงลักษณะของความสัมพันธ์ของบุคคลที่มีต่อองค์การซึ่งแสดงออกในรูปของความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าและการยอมรับเป้าหมายค่านิยมของบริษัท ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน รวมถึงความต้องการที่จะดำรงสภาพการเป็นสมาชิกองค์การ การสร้างความผูกพันต่อองค์การเป็นหนทางหนึ่งในการดำรงรักษาทรัพยากร มนุษย์ที่มีค่าขององค์การ และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญประการหนึ่ง

เพลินจิตต์ นกสกุล (2549, หน้า 4) กล่าวว่าความผูกพัน หมายถึง ทศนคติต่อองค์การและการแสดงออกทางพฤติกรรม 3 ประการ คือ ความเชื่อมั่นอย่างสูงในการยอมรับในเป้าหมายและค่านิยมขององค์การ ความเต็มใจที่จะใช้ความพยายามอย่างเต็มที่กำลังความสามารถเพื่อประโยชน์ขององค์การและความต้องการที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกภาพขององค์การต่อไป

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 11) กล่าวว่าความผูกพัน หมายถึง การแสดงออกถึงความเอาใจใส่ พร้อมทั้งจะสนับสนุนและช่วยเหลือการปฏิบัติงานให้ได้ผลสำเร็จตามเป้าประสงค์ที่วางไว้โดยไม่หวังผลตอบแทน

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551, หน้า 105) กล่าวว่า ความผูกพันกับองค์การ หมายถึง ทศนคติที่สะท้อนความเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลกับองค์การ ซึ่งบุคคลยินดีที่จะมีส่วนร่วมเป็นสมาชิก และไม่เต็มใจที่จะจากองค์การไป

มัทชินสกาย (Muchinsky, 1993, p. 283) ให้ความหมายของความผูกพันต่อองค์การว่าเป็นการแสดงออกหรือความรู้สึกที่สมาชิกแต่ละคนมีต่อองค์การ

สเปคเตอร์ (Spector, 1996, p. 236) ให้ความหมายของความผูกพันต่อองค์การว่าทศนคติของพนักงานที่สอดคล้องกันต่องานที่ทำซึ่งมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานอย่างมาก

สคูท, และสคูท (Schultz, & Schultz, 1998, p. 268) ให้ความหมายของคำว่าความผูกพันต่อองค์การว่าเป็นระดับของความรู้สึกของสมาชิกที่มีต่อองค์การที่ตนทำงานอยู่

เมทริส, และแจ็กสัน (Mathis, & Jackson, 2002, p. 23) ได้กล่าวถึงความผูกพันต่อองค์กรว่าหมายถึงระดับความเชื่อและการยอมรับเป้าหมายขององค์กรของพนักงานและความต้องการที่จะทำงานในองค์กร

จากที่นักการศึกษากล่าวมา สรุปได้ว่า ความผูกพัน หมายถึง ความรักในองค์กร รู้สึกเป็นเจ้าของ มีความเป็นส่วนหนึ่งในองค์กร

3.3.2 พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความผูกพัน

อาคม ไตรพยัคฆ์ (2547, หน้า 7) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งความผูกพันต่อองค์กรเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องประกอบด้วย

1. ความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า ในการยอมรับเป้าหมายและยอมรับค่านิยมขององค์กร
2. ความเต็มใจที่จะทุ่มเทความพยายามอย่างมากเพื่อประโยชน์ขององค์กร
3. ความปรารถนาอย่างแรงกล้าในการคงไว้ซึ่งการเป็นสมาชิกภาพในองค์กร

พิเชษฐ์ ไชยแป้น (2550, หน้า 8) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งความผูกพันต่อองค์กร เป็นพฤติกรรมที่สามารถปรากฏในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. ด้านการใช้ความพยายามเต็มที่เพื่อความก้าวหน้าขององค์กร
2. ด้านความรู้สึกภาคภูมิใจที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์กร
3. ด้านความห่วงใยในอนาคตขององค์กร
4. ด้านการปกป้องชื่อเสียงขององค์กร
5. ด้านความต้องการการดำรงความเป็นสมาชิกในองค์กร

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 11) กล่าวว่า พฤติกรรมที่แสดงออกซึ่งความผูกพันคือ

1. ร่วมจัด และทำกิจกรรมกลุ่ม
2. ให้คำแนะนำเพื่อแก้ปัญหา
3. แบ่งปันสิ่งของให้ผู้อื่น
4. สละเวลาส่วนตัวเพื่อช่วยเหลือเพื่อน สังคม ชุมชนเมื่อมีความจำเป็น
5. ปฏิบัติต่อเพื่อนทัดเทียมกัน
6. มีวิธีชักชวนเพื่อนหรือผู้อื่นเข้าร่วมกิจกรรม
7. ดูแล ช่วยเหลือการทำงานในกลุ่มให้สำเร็จ
8. เสนอแนวคิดใหม่ๆ
9. นำวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการทำงาน

ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551, หน้า 105) กล่าวว่าบุคคลจะยังคงปฏิบัติ
งานร่วมกับองค์กรเนื่องจากปัจจัยสำคัญและแสดงออกซึ่งพฤติกรรม 3 ประการ ได้แก่

1. มีความเชื่อในเป้าหมายและค่านิยมขององค์กร
2. มีความพร้อมที่จะทุ่มเททำงานในนามขององค์กร
3. ความตั้งใจจะคงความเป็นสมาชิกขององค์กร

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมายและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความ
ผูกพัน สรุปได้ว่าความผูกพัน คือ ความรักในองค์กร รู้สึกเป็นเจ้าของ มีความเป็นส่วนหนึ่ง
ขององค์กร โดยยึดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจขององค์กรเป็นเป้าหมายในการปฏิบัติงาน
ยอมรับและปฏิบัติตามวัฒนธรรมองค์กร แสดงออกถึงความเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร และมี
ความรักความศรัทธา ภูมิใจ ห่วงใยต่อองค์กร

3.4 มนุษย์สัมพันธ์

3.4.1 ความหมายของมนุษย์สัมพันธ์

ดุสิต พุกชะวัน (2543, หน้า 3) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การ
ติดต่อเกี่ยวข้องระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อบุคคล ทั้งที่เป็นส่วนตัว และ
เกี่ยวข้องกับการทำงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดความรักใคร่ ศรัทธา
ช่วยเหลือและร่วมมือร่วมใจกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

จิตรภณ ชีรนภาวิชย์ (2542, หน้า 22) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง
ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่เกิดปัญหา

รังสิมา บุญชัย (2544, หน้า 10) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง
การติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคลผู้มีจิตใจสูง หรือการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งอยู่
ร่วมกันและมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน

อำนวย แสงสว่าง (2544, หน้า 99) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง
การแสวงเพื่อทำความเข้าใจ โดยการใช้ลักษณะรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างบุคคล
อิทธิพลของบุคคลที่มีต่อกัน และเป็นการศึกษาถึงปฏิภยและอิทธิพลที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคล

สุธารี เป้าวิมาน (2545, หน้า 58) สรุปว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง
การสร้างความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งหมายรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่าง
บุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อหมู่คณะ หรือหมู่คณะต่อหมู่คณะ เพื่อให้เกิดความรักใคร่ความสามัคคี
ความเข้าใจอันดีต่อกัน เพื่อจะได้ร่วมมือ ร่วมใจกันทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย

สุจิตรา พรมนุชาธิป (2549, หน้า 19) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง
ศาสตร์และศิลป์ที่ว่าด้วยความสามารถของคนในการที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น โดยอาศัยสติปัญญา
และความมีเหตุผลปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี สามารถเอาชนะใจผู้อื่น ทำให้ผู้อื่นมีความ
นับถือ เกิดความพอใจรักใคร่ และสามารถทำงานให้ส่วนรวมด้วย ความเต็มใจอย่างมีประสิทธิภาพ
เกิดประสิทธิผลและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 11) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การแสดงออกถึงการสร้างความเข้าใจอันดี เพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดี ความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความสามัคคี สรรเสริญ กำลังใจ และร่วมมือประสานงานกันอย่างดี ด้วยความเต็มใจและจริงใจ

สกอท (Scott, 1962, p. 3) ได้ให้ความหมาย มนุษย์สัมพันธ์ไว้ว่า คือ กระบวนการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน ให้สถานการณ์ที่เป็นอยู่อย่างได้ผล และทำให้วัตถุประสงค์ของผู้ปฏิบัติงานและขององค์การได้สมดุลงโดยเพิ่มความพอใจ ให้แก่ผู้ปฏิบัติงานและช่วยให้เป้าหมายขององค์การสำเร็จ

ฟลิปโป (Flippo, 1966, p. 15) ให้ความหมายว่ามนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การร่วมกันในลักษณะที่มุ่งให้เกิดความร่วมมือ สมานฉันท์เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย หรือเป็น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การที่มุ่งให้เกิดความร่วมมือในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน

เกลเลอร์แมน (Gellerman, 1966, p. 12) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์การใดองค์การหนึ่ง ถ้าเป็นความสัมพันธ์ที่ดีก็จะก่อให้เกิดความรักใคร่และความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งส่งผลให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการทำงาน แต่ถ้ามนุษย์สัมพันธ์ไม่ดีก็จะทำให้เกิดความขัดแย้งไม่เข้าใจกันและส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการทำงานได้

กู๊ด (Good, 1973, p. 641) กล่าวว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างประชาชนและอิทธิพลซึ่งบุคคลที่มีต่อบุคคลอื่นรวมถึง การศึกษาตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาอิทธิพลและปฏิกิริยาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

ดิวบริน (Dubrin, 1981, p. 4) ให้ความหมายว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง ศิลปะและการปฏิบัติในการนำความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์มาใช้ในการติดต่อเกี่ยวข้องกันเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ส่วนตัวและส่วนรวม

จากที่นักการศึกษากล่าวมาสรุปได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ หมายถึง การแสดงออก การติดต่อสัมพันธ์ และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทางสังคมระหว่างบุคคล

3.4.2 คุณลักษณะทางด้านมนุษย์สัมพันธ์

จิตรภณ ชีรนรวิชย์ (2542, หน้า 32) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มี มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีดังนี้

1. มีความสุภาพอ่อนโยน ยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับผู้อื่น
2. เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น ไม่เหยียดหยามผู้อื่น
3. เข้าใจในความต้องการ และปัญหาของแต่ละคน
4. การรู้จักประมาณตน ไม่ถือว่าตนมีความสำคัญกว่าผู้อื่น
5. ยกย่องความคิดเห็นของผู้อื่น

6. มีความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ
 7. ให้เกียรติและชมเชยในผลงานที่ผู้อื่นทำ
 8. มีอารมณ์ขัน และไม่มองคนในแง่ร้าย
 9. ไม่นินทาว่าร้ายและไม่หวั่นไหวต่อการกล่าวโทษจากบุคคลอื่น
 10. จำชื่อผู้อื่นได้มั่นคงและแม่นยำ
 11. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และเป็นคนยุติธรรมเสมอ
 12. ให้ความร่วมมือกับเพื่อนได้ทุกโอกาสที่อำนวยให้
- รังสิมา บุญชัย (2544, หน้า 71) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์

ที่ดี ดังนี้

1. กิริยาท่าทางที่ดี มีมารยาทเรียบร้อย
 2. ความเป็นมิตร มีความเป็นกันเอง สนุกสนม และเป็นเพื่อนได้ง่าย
 3. มีความอ่อนน้อมต่อมตน สุภาพเรียบร้อย
 4. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
 5. ให้ความร่วมมือ เต็มใจให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัว เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ
 6. ความกรุณา มีความโอบอ้อมอารีช่วยเหลือผู้ตกทุกข์ได้ยาก หรือคนทั่วไป
 7. มีประโยชน์ รู้จักที่จะอำนวยความสะดวกแก่สังคม ทางด้านความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ โดยมีหวังผลประโยชน์ตอบแทน
 8. การสร้างสรรค์ หมายถึง มีความคิดและการกระทำในสิ่งที่สร้างสรรค์เพื่อความเจริญก้าวหน้า
 9. อารมณ์ดี รู้จักที่จะควบคุมและใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
 10. มีความกระตือรือร้น หมายถึง ความมีชีวิตและจิตใจเบิกบาน แจ่มใส
 11. ความอดทน หมายถึง อดทนต่อความยากลำบาก ความเหน็ดเหนื่อย อดทนต่อกิริยาท่าทาง และการกระทำของผู้อื่น
 12. ความขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้าน
 13. มีความพยายามชนะใจผู้อื่นและอุปสรรคต่างๆ
 14. มีปฏิภาณไหวพริบ หมายถึง ความเฉลียวฉลาดในการพูดคุย เสนอความคิดเห็นสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 11) กล่าวว่า พฤติกรรมของการแสดงออกซึ่งความมีมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่
1. ยอมรับฟังการตักเตือนของผู้อื่น
 2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 3. ให้เกียรติและยอมรับบทบาทหน้าที่ของผู้อื่น

4. ปฏิบัติตนเป็น "ผู้นำและผู้ตาม" ที่ดี
5. สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้
6. รู้จักพูดให้กำลังใจเพื่อนและผู้อื่น
7. แนะนำ และให้โอกาสผู้อื่นได้แก้ไขสิ่งที่ผิดพลาด

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย และ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมีมนุษยสัมพันธ์ สรุปได้ว่าความมีมนุษยสัมพันธ์คือ การติดต่อสัมพันธ์และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทางสังคมระหว่างบุคคลโดยมีความสุภาพอ่อนโยน ยิ้มแย้มแจ่มใส รักษาหน้าใจเพื่อนร่วมงาน เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน อารมณ์ดี มีสุขภาพจิตดี มีความเป็นมิตร มีความรักความสามัคคีในองค์กร

3.5 ความรู้

3.5.1 ความหมายของความรู้

รัชนีพร สังข์ประเสริฐ (2541, หน้า 6) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการหมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้สำเร็จการศึกษาที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถ ความมีประสิทธิภาพ ความชำนาญการ มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถประยุกต์ความรู้ที่ศึกษามาเข้ากับการทำงานได้ดี

วาริรัตน์ แสนเสนาะ (2541, หน้า 12) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นข้อเท็จจริง ความจริง กฎเกณฑ์ และเรื่องราวละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้มาจากการศึกษาค้นคว้ารวมทั้งความรู้ที่ได้จากประสบการณ์อย่างชัดเจนและต้องอาศัยเวลามีการรวบรวมสะสมไว้ โดยแสดงออกมาในรูปของพฤติกรรมที่สามารถสังเกตและวัดได้

ทวีชัย ยงทัศนีย์ (2544, หน้า 7) ให้ความหมายของความรู้ หมายถึง ความรู้พื้นฐาน ความรู้ตามหลักวิชาที่เรียน สามารถนำไปปฏิบัติได้ถูกต้อง เป็นผู้ที่แสวงหาความรู้เพิ่มเติม ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ทัศนาศา แซมณี (2545, หน้า 401) ได้กล่าวว่าความรู้ ทฤษฎี หมายถึง ความสามารถทางวิชาการในการจำเนื้อหาวิชาต่างๆ และสามารถนำข้อมูลความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้มาระลึกได้เมื่อต้องการใช้ สามารถแสดงพฤติกรรมของความเข้าใจออกมาในรูปการแปลความหมายดีความหรือสรุป

สุธารี เปาวิมาน (2545, หน้า 6) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจอันเนื่องมาจากการเรียนรู้ ตามหลักวิชาการที่เรียน เป็นผู้ที่หาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ความสามารถในการเรียนรู้ เผยแพร่ มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศ อันจะส่งผลต่อความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

โสภณ ตันพิริยะกุล (2548, หน้า 6) ได้กล่าวว่า ความรู้ ทัศนคติหมายถึง ความสามารถทางวิชาการในการจำ หรือเข้าใจ เรื่องราวรายละเอียดในเอกสาร ตำรา หรือจาก คำบอกเล่าและสามารถระลึกได้เมื่อต้องการใช้

จิตรวดี โพธิ์ศรี (2548, หน้า 52) สรุปว่าความรู้ความสามารถทาง วิชาการ หมายถึง ความรู้ในหลักการเบื้องต้นของวิชาการที่ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีไว้ผสมผสาน เพื่อเป็นการวางรากฐานและนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มวิชาต่างๆ มาช่วยหล่อหลอมให้ผู้สำเร็จ การศึกษาเป็นผู้ที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งร่างกาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้กับลักษณะงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550, หน้า 43) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถ ทางวิชาการ หมายถึงความรู้ในหลักการเบื้องต้นของวิชาการที่ผู้สำเร็จการศึกษาพึงต้องมีไว้ ผสมผสานเพื่อเป็นการวางรากฐานและนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มวิชาต่างๆ มาช่วยหล่อหลอมให้ ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้สมบูรณ์พร้อมทั้ง ร่างกาย อารมณ์ และสังคม รวมทั้งสามารถนำความรู้ ไปประยุกต์ใช้กับลักษณะงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บลูม, และคนอื่นๆ (Bloom, et.al, 1971, p. 271) ได้ให้ความหมายว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการระลึกถึงเฉพาะเรื่องหรือเรื่องทั่วไป ระลึกถึงวิธีการ และขบวนการ ต่างๆ โดยเน้นเรื่องขบวนการทางจิตวิทยาของความจำ

กู๊ด (Good, 1973, p. 339) ได้ให้ความหมายไว้ว่าความรู้เป็นข้อเท็จจริง (fact) ความจริง (truth) กฎเกณฑ์ รายละเอียดต่างๆ ที่มนุษย์ได้รวบรวมสะสมไว้จากประสบการณ์

พจนานุกรมเว็บสเตอร์ (the lexicon webster dictionary, 1996, p.748) ได้ให้คำจำกัดความของความรู้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง กฎเกณฑ์และ โครงสร้างที่เกิดขึ้นมาจากการศึกษาหรือค้นคว้าหรือความรู้เกี่ยวกับสถานที่ สิ่งของ หรือ บุคคล ที่ได้จากการสังเกต ประสบการณ์ หรือจากรายงาน การรับรู้ข้อเท็จจริงเหล่านี้ต้องชัดเจน และต้องอาศัยเวลา

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ความรู้หมายถึง ความรู้ในภาคทฤษฎีตาม สาขาที่เรียน ซึ่งสามารถบูรณาการความรู้ลงสู่การปฏิบัติ รวมทั้งมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็น เช่น การสื่อสารภาษาอังกฤษ การใช้คอมพิวเตอร์

3.5.2 พฤติกรรมที่แสดงออกด้านความรู้

บุญชู มูลพินิจ (2539, หน้า 21) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะที่ต้องการของ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ไม่เรียนรู้
2. รู้จักคิด วิเคราะห์ และมีวิจารณญาณ สามารถเลือกรับสิ่งที่มีคุณภาพ

จากสื่อต่างๆ

3. รู้และเข้าใจภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี

4. รู้และเข้าใจคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐานทั้งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการศึกษาต่อในอนาคต

5. มีความสามารถในการจัดการ

6. รู้เท่าทัน และสามารถปรับปรุงวิถีชีวิตในการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศ

7. รู้จริงในพุทธปรัชญาและปรัชญาในศาสนาที่ตนนับถือจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

8. ไม่ยึดติดกับรูปแบบหรือคำตอบใดคำตอบเดียวเชื่อในข้อมูลข่าวสารและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 234-235) กล่าวว่า การจัดการศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติไว้ดังนี้

1. เพื่อการอาชีพโดยตรงในลักษณะของการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับประเภทและสาขาที่เรียนอย่างเข้มข้น

2. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในด้านเศรษฐกิจโดยกว้าง

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความถนัด ความสามารถโดยตรงของตนเองว่ามีความถนัดในการประกอบอาชีพใดได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ และความสามารถเฉพาะตน

4. เพื่อลงมือปฏิบัติจริงในขณะที่เรียน และเมื่อออกไปฝึกงานในสถานประกอบการและหน่วยงานอื่นๆ เช่น การฝึกปฏิบัติด้านการใช้เครื่องปฏิบัติงานสำนักงานโดยมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารต่างๆ ได้รวมตลอดถึงการฝึกทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

กรทิพย์ วัชรปัญญาวงศ์ (2542, หน้า 18) กล่าวถึง คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ต้องประกอบด้วยคุณลักษณะ 11 ประการ คือ

1. ความรู้ด้านวิชาการทั่วไป

2. ความรู้เฉพาะสาขาที่เรียน

3. ความเชื่อมั่นในตนเองทางวิชาการ

4. ความสามารถในการจัดกิจกรรมทางวิชาการ

5. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม

6. ความสามารถในการทำวิจัย

7. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง

8. ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ(โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ)
9. ความสามารถในการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ
10. ความสามารถในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
11. ความสามารถในการประยุกต์วิชาการกับงานที่ทำ

จิตรวดี โพธิ์ศรี (2548, หน้า 55) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จ การศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาในระดับอื่นๆ จำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ ดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานตามหลักวิชาการเป็นอย่างดี
2. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
3. เป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
4. ติดตามความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

อย่างเข้มข้น

5. เรียนรู้ที่จะรับ และใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ
6. สามารถถ่ายทอดและเชื่อมโยงความรู้ไปยังบุคคลอื่นได้
7. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ และการตัดสินใจได้ดี
8. มีภาวะผู้นำสูง และสามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
9. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ

อยู่เสมอ

สุทธารี เปาวิมาน (2545, หน้า 47) สรุปว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานตามหลักวิชาการที่เรียนเป็นอย่างดี
2. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
3. เป็นผู้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ
4. ติดตามความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

อย่างเข้มข้น

5. เรียนรู้ที่จะรับและใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่อยู่เสมอ
6. สามารถถ่ายทอด และเชื่อมโยงความรู้ไปยังบุคคลอื่นได้
7. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ และ การตัดสินใจที่ดี
8. มีภาวะผู้นำสูง และสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี
9. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ

อยู่เสมอ

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550, หน้า 45-47) สรุปว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จ การศึกษาระดับอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางวิชาการ ดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานตามหลักวิชาการที่เรียนเป็นอย่างดี
2. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
3. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน
4. มีความรู้ทางการออกแบบ ตรวจสอบ ซ่อมบำรุง ควบคุมและวางแผน

งาน

5. เรียนรู้ที่จะรับ และมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน
6. มีความสามารถในการจัดการ
7. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ และ การตัดสินใจที่ดี
8. มีความรู้ความสามารถในด้านเศรษฐศาสตร์โดยกว้าง
9. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพ

อยู่เสมอ

10. มีความรู้เกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำงาน
11. มีความสามารถในการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

บลูม (Bloom, 1956, pp. 89-96) กล่าวว่า พุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งสามารถ จำแนกได้ 6 ระดับ จากความสามารถขั้นต่ำไปสูง ดังนี้

1. ความรู้ความจำ (knowledge) คือ ความสามารถในการระลึกได้ถึง เรื่องราวต่างๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียน อ่านหนังสือ การบอกเล่าต่อๆ กันมา เป็นต้น

2. ความเข้าใจ (comprehension) คือ ความสามารถในการผสมผสาน ความรู้ความจำแล้วขยายความคิดออกไปอย่างสมเหตุสมผล

3. การนำไปใช้ (application) คือ ความสามารถในการนำความรู้ ความ เข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้มาแล้ว ไปแก้ปัญหา ที่แปลกใหม่ หรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมา ก่อนแต่อาจใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับเรื่องที่เคยพบเห็นมาก่อน

4. การวิเคราะห์ (analysis) คือ ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราว สิ่งต่างๆ ออกเป็นส่วนย่อยๆ ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์กันได้อย่างชัดเจน

5. การสังเคราะห์ (synthesis) คือ ความสามารถในการนำองค์ประกอบ ย่อยต่าง ๆ ตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อให้เห็นโครงสร้างที่ชัดเจน

6. การประเมินค่า (evaluation) คือ ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับ คุณค่าของเนื้อหาและวิธีการต่างๆ โดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่าเหมาะสมมีคุณค่า ดี เลว เพียงใด

จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมาย และ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้ สรุปได้ว่า ความรู้ คือ ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นเช่นการสื่อสารภาษาอังกฤษในการปฏิบัติงาน ความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ ความรู้ทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ นำความรู้ที่เรียนบูรณาการลงสู่การปฏิบัติ พร้อมทั้งอธิบายถ่ายทอดให้เพื่อนร่วมงานเข้าใจ การนำเทคโนโลยีมาช่วยพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งความรู้ในภาคทฤษฎีในสาขาวิชาเทคนิคการผลิต เช่น ความรู้พื้นฐานทางวิศวกรรม ความรู้ด้านเทคโนโลยีในสาขาเทคนิคการผลิต ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ ควบคุม และพัฒนาคุณภาพ ความรู้ด้านวัสดุ ความรู้ด้านการวัด และตรวจสอบขนาดชิ้นงาน และความรู้ในการอ่านแบบเขียนแบบงานเทคนิคการผลิต

3.6 ทักษะวิชาชีพ

3.6.1 ความหมายของทักษะวิชาชีพ

รัชนีกร สงค์ประเสริฐ (2541, หน้า 36) กล่าวว่าทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึง ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายตามความต้องการ ลักษณะความรู้ทางวิชาชีพเป็นความสามารถและทักษะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคลที่จะนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงานให้ประสบผลสำเร็จ

อุไรวรรณ คำภูเสน (2542, หน้า 83) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะ หมายถึง การใช้กล้ามเนื้อส่วนต่างๆ ของร่างกายหรือประสาทสัมผัสทำงานด้วยความชำนาญ รวดเร็วและถูกต้อง ทักษะทางช่าง หมายถึง การแสดงออกด้านความสามารถจากการกระทำทางกายเกี่ยวกับการปฏิบัติงานทางช่าง บางครั้งอาจรวมถึงการกระทำทางสมองที่เกี่ยวกับการคิด การคำนวณได้คล่องแคล่วถูกต้อง

ทวีชัย ยงทัศนีย์ (2544, หน้า 7) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะด้านทักษะวิชาชีพหมายถึง ความรู้ความสามารถ ความชำนาญหรือทักษะที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพหรืองานที่ทำได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

ชนะชัย ศรีรัตอำไพ (2545, หน้า 32) ได้สรุปความหมายทักษะเทคนิควิชาชีพคือ ทักษะทางกายหรือด้านการปฏิบัติ ประกอบด้วยทักษะในการเคลื่อนไหวขณะปฏิบัติงาน โดยใช้อวัยวะต่างๆ ของร่างกายได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว กลมกลืน ต่อเนื่อง คล่องแคล่ว ชำนาญถูกต้อง

สุชาติ เปาวิมาน (2545, หน้า 6) กล่าวว่า ทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึงสามารถนำความรู้ทางด้านวิชาชีพเฉพาะไปปฏิบัติงานได้ถูกต้องเหมาะสม มีความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า มีทักษะในการใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ และมีจรรยาบรรณวิชาชีพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546, หน้า 87) กล่าวว่า ทักษะการอาชีพ หมายถึง การมีความสามารถและความชำนาญในการประกอบอาชีพหลักที่ตนถนัดหรือสนใจ การมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ และมีความสามารถในการสร้างอาชีพให้กับตนเองได้

อาภร ใจเที่ยง (2546, หน้า 67) กล่าวว่าทักษะคือ ความสามารถในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว ชำนาญ และมีประสิทธิภาพ

โสภณ ดันพิริยะกุล (2548, หน้า 4) ได้กล่าวว่าทักษะในการปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชำนาญ ถูกต้อง คล่องแคล่ว

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550, หน้า 46) กล่าวว่า ทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึง ทักษะที่เกิดจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติจริงขณะที่ศึกษา จนเกิดความชำนาญการ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การงานได้ เช่น ทักษะทางด้านการใช้อุปกรณ์สำนักงานต่างๆ ทักษะการสื่อสาร ทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทักษะเฉพาะสาขาวิชาที่ได้ศึกษามา

แคตซ์ (Katz, 1955, p. 34) ได้ให้ความหมายว่า ทักษะ (skills) หมายถึง ความสามารถที่จะเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจออกมาเป็นรูปของการกระทำ

จากที่กล่าวมา สรุปได้ว่า ทักษะวิชาชีพ หมายถึง ความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนด้วยความชำนาญโดยคำนึงถึงคุณภาพของงาน ความปลอดภัยของตนเองและเพื่อนร่วมงาน ความปลอดภัยของเครื่องมือและอุปกรณ์ รวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

3.6.2 พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีทักษะวิชาชีพ

จิตรวดี โพธิ์ศรี (2548, หน้า 56) กล่าวว่า คุณลักษณะด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย

1. ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่ที่ท่า
2. ทักษะในการประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
3. ทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาระบบการทำงาน
4. ทักษะในการใช้เครื่องปฏิบัติงานสำนักงานทุกชนิด
5. ทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในระดับใช้การ

ได้ดี

6. ทักษะในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาเหตุการณ์เฉพาะหน้าได้อย่าง

ชาญฉลาด

7. สามารถนำทักษะมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550, หน้า 12) ระบุว่าพฤติกรรมที่แสดงออกด้านทักษะวิชาชีพ ควรมีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้

1. ความปลอดภัยในการทำงาน
2. การบำรุงรักษาเครื่องมือ เครื่องจักร
3. การควบคุมการผลิต
4. การพัฒนาเครื่องมือ เครื่องจักร
5. การเลือกใช้เครื่องมือ
6. การเลือกใช้วัสดุ
7. การจัดระบบงาน
8. การอ่านแบบและปฏิบัติตาม
9. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้คอมพิวเตอร์
10. ภาษาอังกฤษเพื่อการสนทนา - อ่านคู่มือ

อัญชลีภรณ์ วงษ์คำ (2550, หน้า 45-47) สรุปว่าคุณลักษณะของผู้มีทักษะวิชาชีพที่สถานประกอบการต้องการจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาโดยเฉพาะประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มีดังนี้

1. มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานได้ดี
2. มีทักษะในการประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
3. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนากระบวนการทำงาน
4. มีความสามารถนำทักษะในการทำงานสายวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี
5. มีทักษะในการใช้เครื่องปฏิบัติงานสำนักงานทุกชนิด
6. มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในระดับใช้การได้ดี
7. มีทักษะในการตัดสินใจแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าอย่างชาญฉลาดและประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้
8. มีทักษะในการจัดระบบและกระบวนการทำงาน มีการทำงานอย่างถูกต้องและรวดเร็ว
9. มีทักษะในการซ่อมบำรุง อุปกรณ์ เครื่องมือในการทำงาน
10. มีทักษะในการคิดคำนวณ

แคตซ์ (Katz, 1955, p. 35) ได้อธิบายถึงลักษณะการกระทำที่แสดงถึงการมีทักษะไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยทักษะ 2 ประการ ดังนี้

1. ความแม่นยำและความรวดเร็วในการกระทำ พฤติกรรมใดกระทำไปด้วยความรวดเร็วถูกต้องแม่นยำย่อมแสดงถึงการมีทักษะในการกระทำนั้น

2. ความสอดคล้องผสมผสานกันอย่างเหมาะสมของกล้ามเนื้อต่างๆ ย่อมจะปรากฏในการกระทำที่มีทักษะการกระทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อและอวัยวะต่างๆ

บลูม (Bloom, 1956, pp. 97-99) กล่าวว่า ทักษะพิสัย (psycho-motor domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งจำแนกทักษะพิสัยเป็น 7 ระดับ ดังนี้

1. การรับรู้ (perception) เป็นขั้นที่แสดงอาการรับรู้ที่จะเคลื่อนไหวโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางกาย
 2. การเตรียมพร้อม (set) เป็นสภาพของบุคคลที่พร้อมจะแสดงพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ร่างกาย สมอง และอารมณ์
 3. การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนด (guided response) เป็นการแสดงออกในลักษณะของการเลียนแบบ และการลองผิดลองถูก
 4. ความสามารถด้านกลไก (mechanism) เป็นขั้นที่ผู้เรียนกระทำตามที่ได้รับมาและพัฒนาขึ้นจนสัมฤทธิ์ผล สามารถสร้างเทคนิควิธีสำหรับตนเองขึ้นมาเพื่อฝึกปฏิบัติต่อไป
 5. การตอบสนองที่ซับซ้อน (complex overt response) เป็นความสามารถในการปฏิบัติสิ่งที่ยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น และสามารถทำได้อย่างมั่นใจ ไม่ลังเลและทำได้ดีจนเป็นอัตโนมัติ
 6. ความสามารถในการดัดแปลง (adaptation) เป็นขั้นที่สามารถปฏิบัติได้จนชำนาญแล้ว จึงคิดดัดแปลงหาวิธีใหม่ๆ มาทดลองทำให้แตกต่างไปจากเดิมเพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น
 7. ความสามารถในการริเริ่ม (origination) หลังจากได้ดัดแปลงวิธีใหม่ๆ มีการทดลองทำดูแล้วก็นำวิธีการนั้นมาประยุกต์ทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา
- จากที่นักวิชาการได้ให้ความหมายและพฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะวิชาชีพ สรุปได้ว่า ทักษะวิชาชีพ คือ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ของตน การมีทักษะในการใช้เครื่องมือเครื่องจักร การมีทักษะในการเลือกใช้วัสดุอย่างถูกต้องและคุ้มค่า สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในด้านต่างๆ ในการปฏิบัติงาน ผลงานถูกต้องตามแบบที่กำหนด รวดเร็ว ปลอดภัยทั้งตนเอง เพื่อนร่วมงาน เครื่องมือ เครื่องจักร รวมถึงทักษะด้านเทคนิคการผลิต ทักษะด้านการวัดและตรวจสอบขนาดชิ้นงานการผลิต ทักษะในการซ่อมบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องจักร ทักษะในการแก้ปัญหาโดยใช้คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ทักษะในการอ่านแบบและเขียนแบบเทคนิคการผลิต ทักษะในการสื่อสารทางเทคนิคในงานอาชีพ และทักษะด้านเทคโนโลยีในสาขาการผลิต

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

รัชนีกร สงค์ประเสริฐ (2541, หน้า 53) ได้ศึกษาคุณลักษณะพึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) สาขาช่างอุตสาหกรรม ตามความเห็นของสถานประกอบการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยศึกษาจากกลุ่มประชากรเป้าหมายคือ ผู้แทนจากสถานประกอบการในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่นักศึกษาปฏิบัติงาน จำนวน 295 แห่ง แห่งละ 2 คน คือ เจ้าของกิจการ หรือผู้จัดการฝ่ายบุคคล 1 คน และหัวหน้าหน่วยงาน 1 คน รวมทั้งสิ้น 590 คน โดยใช้เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ สถานประกอบการทุกขนาดมีความต้องการอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ถูกต้องแม่นยำ ปลอดภัย ความรู้ด้านเครื่องมือเครื่องจักรที่ใช้เทคโนโลยีทันสมัยมีความต้องการในระดับมากที่สุด ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ และคอมพิวเตอร์อยู่ในระดับปานกลาง 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ สถานประกอบการทั้งสามขนาด เล็ก กลาง และใหญ่มีความต้องการในระดับมากที่สุดทุกประเด็น และมากที่สุดในด้าน การให้ความร่วมมือกับองค์กรในการปฏิบัติงาน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นด้วยความเต็มใจยอมรับคำแนะนำตักเตือนของผู้อื่นเมื่อพบข้อบกพร่อง 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม สถานประกอบการขนาดเล็ก กลางและใหญ่ มีความต้องการในระดับมากโดยเฉพาะการเคารพกฎระเบียบของสถานประกอบการอยู่ในระดับมากที่สุด

เกรียงศักดิ์ บุญญา (2542, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างอุตสาหกรรม จากโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานประกอบการทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ โรงแรม หน่วยงานราชการ ธุรกิจอุตสาหกรรม มีความพึงพอใจในคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) จากโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านจริยธรรมและคุณธรรม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงเรียงลำดับดังนี้ 1) การรักษาระเบียบวินัยในการปฏิบัติงาน 2) การให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน 3) มีน้ำใจต่อเพื่อนร่วมงาน ด้านบุคลิกภาพส่วนตัว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงเรียงลำดับดังนี้ 1) การปฏิบัติตรงตามที่กำหนด 2) การปฏิบัติงานคล่องแคล่วทันเวลา 3) การดูแลรักษาเครื่องมือให้อยู่สภาพสมบูรณ์ นอกจากนี้ผู้บริหารสถานประกอบการทั้ง 3 ประเภท ได้แก่ โรงแรม หน่วยงานราชการ ธุรกิจอุตสาหกรรมมีความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการที่มีต่อคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สาขาช่างอุตสาหกรรม จากโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรีไม่ต่างกัน

นิพนธ์ สุขไชยยะ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ตามความต้องการของสถานประกอบการ ในเขตการศึกษา 2 กลุ่มประชากรประกอบด้วย สถานประกอบการ

จำนวน 1967 แห่ง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาใน 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ วิชาชีพ บุคลิกภาพ และคุณธรรม จริยธรรม ผลการวิจัยพบว่าคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการต้องการลำดับที่หนึ่งคือคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ลำดับที่ 2 คือ คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ลำดับที่ 3 คือ คุณลักษณะด้านวิชาชีพ และลำดับที่ 4 คือ คุณลักษณะด้านวิชาการ

ประเวศ ยอดยิ่ง (2543, หน้า 55) ศึกษาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับ ปวช. และปวส. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมที่สถานประกอบการต้องการ เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการจัดการศึกษาและพัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้ใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญที่เป็นเจ้าของหรือผู้บริหารหรือหัวหน้าที่มีความชำนาญแต่ละกิจการจำนวนทั้งสิ้น 85 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ด้านทักษะความรู้ ทุกสถานประกอบการมีความเห็นสอดคล้องกันอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ด้านการใช้เครื่องมือ ความปลอดภัยในการทำงาน ระบบคุณภาพและการเพิ่มผลผลิต 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ทุกสถานประกอบการมีความต้องการในระดับมากและมากที่สุดด้านการให้ความร่วมมือกับองค์กรถ่ายถอดทำงานร่วมกับเพื่อนร่วมงานได้ทุกเพศทุกวัย ยอมรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ทุกสถานประกอบการให้ความต้องการในระดับมาก และมากที่สุด ดังนี้ การตรงต่อเวลา ความอดสาหัส อดทนในการทำงาน ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีสัมมาคารวะต่อผู้อาวุโส

สุวิทย์ ณรงค์ฤทธิ์ (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สายช่างอุตสาหกรรมที่ผู้บริหารสถานประกอบการพึงประสงค์ในจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานประกอบการพึงประสงค์ในจังหวัดกระบี่มีความต้องการคุณลักษณะของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สายช่างอุตสาหกรรม โดยส่วนรวมอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพผู้บริหารสถานประกอบการประเภทอุตสาหกรรมปาล์มน้ำมัน อุตสาหกรรมยางพารา อุตสาหกรรมผลิตวัสดุก่อสร้าง อุตสาหกรรมบริการด้านยานยนต์ และอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ต้องการนักศึกษาที่มีความเข้าใจคำสั่ง จุดมุ่งหมายของงานที่ปฏิบัติอย่างชัดเจนสามารถนำเทคนิคใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้กับงานได้อย่างเหมาะสม ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความต้องการนักศึกษาที่ให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดีมีความสามารถติดต่อประสานงานได้และรู้จักวางตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ต้องการนักศึกษาที่มีความซื่อสัตย์ ตรงต่อเวลา และละเว้นสิ่งเสพติดและการพนัน 2) เปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สายช่างอุตสาหกรรมทั้ง 3 ด้าน ผู้บริหารทุกสถานประกอบการมีความต้องการในระดับมาก และไม่แตกต่างกัน

ธีระชัย จุฑาเทพ (2546, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายช่างอุตสาหกรรมตามความต้องการของสถานประกอบการจังหวัดสุราษฎร์ธานี วัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ เพื่อศึกษาคุณลักษณะของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายช่างอุตสาหกรรม ที่สถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พึงประสงค์ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมจริยธรรม เพื่อศึกษาความต้องการของผู้บริหารสถานประกอบการเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เจ้าของกิจการหรือผู้จัดการฝ่ายบุคคล และหัวหน้าแผนกงานของสถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานี ที่ผู้สำเร็จการศึกษาปฏิบัติงาน 55 แห่ง จำนวน 110 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS เพื่อหาความถี่และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สายช่างอุตสาหกรรม ความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดสุราษฎร์ธานีโดยส่วนรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า 1) ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ สถานประกอบการต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่มีความรู้ในการบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องจักรเป็นอย่างดี ปฏิบัติงานด้วยความระมัดระวัง คำนึงถึงความปลอดภัย 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ มีความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่ให้ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ให้ความร่วมมือและมีความเต็มใจในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และ 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาที่ตรงต่อเวลา และมาปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้ปกป้องรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์ของสถานประกอบการ

2. งานวิจัยต่างประเทศ

โคแวน (Cowan, 1984, abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่องการประเมินความพึงพอใจของนายจ้างและลูกจ้างซึ่งอบรมที่โรงเรียนเทคนิคในพื้นที่หุบเขาแคนาเดียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของนายจ้างและลูกจ้างเกี่ยวกับโครงการอาชีพด้านอุตสาหกรรม ความสามารถ 8 ด้านคือ ทักษะงานฝีมือ ความรู้ทางช่างเทคนิค ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ความสามารถในการอ่านการตีความ ความสามารถในการทำความเข้าใจและแก้ปัญหา ความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและความสามารถในการแนะนำ ผลการวิจัยพบว่า นายจ้างได้ให้ความสำคัญของความสามารถ 8 ด้าน ในลักษณะเดียวกัน ความรู้ทางช่าง ทักษะในการฝีมือและมนุษยสัมพันธ์ได้รับความสนใจมากเป็นพิเศษทั้งนายจ้างและลูกจ้าง

ฟรี (Free, 1984, abstract) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้างประจำห้องปฏิบัติการ และลูกจ้างที่จบการศึกษาและที่ผ่านการฝึกอาชีพมาแล้ว โดยศึกษาจากนายจ้างของลูกจ้างที่จบการศึกษาจากอาชีวศึกษา 121 คน และนายจ้างที่ทดลองปฏิบัติงานในห้องปฏิบัติการจำนวน 64 คน ผลปรากฏว่า นายจ้างทั้งสองกลุ่มมีการรับรู้ต่อลูกจ้าง

ทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่าคุณสมบัติที่สำคัญของลูกจ้างตามการรับรู้ของนายจ้างคือ มีความสามารถในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง มีความรู้ด้านการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีความรู้ด้านทฤษฎีเกี่ยวกับงานเป็นอย่างดี มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร มีทักษะในการอ่านและตีความหมาย คำชี้แจงและเรื่องราวต่างๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน มีทักษะในการคำนวณ มีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์กับผู้อื่นและมีเจตคติที่ดีต่องานที่ตนปฏิบัติ

จอห์นสัน (Johnson, 1985, p. 128) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการแรงงานของนักศึกษาในโรงงานธุรกิจ-อุตสาหกรรมในเขตเมืองดีคาล์บ ที่วิทยาลัยชุมชนตั้งอยู่ (dekalb community college) และโรงเรียนเทคนิค (dekalb area technical school) โดยมีคณาจารย์จำนวน 40 คน สัมภาษณ์ผู้จ้างงานจำนวน 387 คน และนักศึกษา 512 คน ตอบแบบสำรวจเกี่ยวกับการวัดความตระหนักเกี่ยวกับชุมชน ผลการวิจัยพบว่า 1) สาขาที่มีการจ้างงานในระยะ 5 ปี ได้แก่ เลขานุการและเสมียนพนักงาน การจัดการและการขาย 2) รายวิชาที่ต้องการฝึกอบรมตามทัศนะของผู้จ้างงานคือทักษะการติดต่อสื่อสาร การจัดการและการนิเทศงาน 3) แหล่งที่นายจ้างแสวงหาการฝึกงาน ได้แก่ โรงเรียนอาชีวศึกษา-เทคนิค โปรแกรมภาคค่ำและวิทยาลัยในเวลาว่างหรือตอนเย็น 4) รายวิชาที่ต้องการฝึกโดยนักศึกษาคือ มนุษยศาสตร์ ธุรกิจและสารสนเทศ 5) ประมาณร้อยละ 43 ของนักศึกษาชอบฝึกในตอนเย็นและวันเสาร์ 6) นายจ้างต้องการศึกษาจากวารสารจากหนังสือพิมพ์ 7) ร้อยละ 74 ของนายจ้างต้องการให้มีการฝึกคนงานในโรงเรียนหรือวิทยาลัย

มอทท์ (Mott, 1989, abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของทักษะที่ต้องการเกี่ยวกับเลขานุการของนายจ้าง และหลักสูตรเลขานุการระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนธุรกิจ การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะด้านเลขานุการที่นายจ้างต้องการ และที่โรงเรียนธุรกิจต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความต้องการของนายจ้างและโรงเรียนมีความต้องการแตกต่างกัน คือ นายจ้างต้องการประสิทธิภาพสูงกว่าที่โรงเรียนจัดโปรแกรมให้ ในด้านต่อไปนี้ ความเร็วในการพิมพ์ มนุษยสัมพันธ์ การติดต่อโทรศัพท์ การพิมพ์จากลายมือเขียน และการลงบัญชีข้อมูล

ราชัดดิน (Rajuddin, 1989, abstract) ได้ทำการวิจัย เรื่อง โรงเรียนมัธยมศึกษาอาชีวศึกษาในกัวลาลัมเปอร์ และซีเรมบาน ประเทศมาเลเซีย : เป้าหมายของผู้ปกครองและครู การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ และสภาพความเป็นจริงในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของผู้ปกครองและครูต่อนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของมาเลเซีย กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ปกครองและครู จำนวน 197 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จในการกำหนดบทบาทของคนงาน ด้านสติปัญญาและทักษะในการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการศึกษาด้านการอาชีวศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา ในปัจจุบันต้องจัดให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติ

การอาชีวศึกษา พุทธศักราช 2551 และยังคงจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับกรอบทิศทางการพัฒนาการศึกษา ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 แล้วต้องจัดการศึกษาในทุกกระดับให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านอย่างถูกต้องเหมาะสม โดยเฉพาะต้องมุ่งสู่มาตรฐานวิชาชีพ และการประกันคุณภาพการศึกษา ผลผลิตทางการศึกษานั้นต้องตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน คุณภาพของนักศึกษาได้มาตรฐานวิชาชีพ สามารถออกสู่ตลาดแรงงานเป็นช่างฝีมือ และนำพาอุตสาหกรรมของประเทศให้สามารถแข่งขันในเวทีอุตสาหกรรมโลกได้ โดยผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่ต้องการตามจุดมุ่งหมาย และเจตนารมณ์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิต คือ ต้องมีคุณธรรม นำความรู้ กล่าวคือเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบ ความมีวินัย ความสนใจใฝ่รู้ ความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย พร้อมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านวิชาการต่างๆ ในสาขาที่เรียน รวมทั้งบูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติ ให้มีความชำนาญเป็นแรงงานที่มีฝีมือ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงสาขาวิชาเทคนิคการผลิต ยังไม่ตอบสนองความต้องการในทุกๆ ด้านของตลาดแรงงานอย่างแท้จริง ประกอบกับการที่ได้ศึกษาเอกสารรายงานผลการศึกษาคือ ความต้องการของกำลังคนของกลุ่มอุตสาหกรรม ของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ที่พบว่าเนื้อหาสาระที่เรียนไม่ทันสมัย ไม่ก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยี เช่น อุตสาหกรรมปิโตรเคมี และแม่พิมพ์ หรือเนื้อหาหลักสูตรไม่ครอบคลุม เช่น เรื่องการบริหารจัดการ ทักษะการสื่อสาร ระบบประกันคุณภาพ ขาดทักษะความรู้พื้นฐานที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะการสื่อสารทั้งภาษาอังกฤษ ภาษาไทย (ฟัง พูด อ่าน เขียน) ความรู้ด้านไอที ความสามารถในการวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรักในองค์กร ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความอดทน ความขยันหมั่นเพียร ความประณีตในการทำงาน การตรงต่อเวลา เสียสละ และทุ่มเทในการทำงาน ความมีวินัย ความคิดในเรื่องความคุ้มค่าของการลงทุน ความกระตือรือร้นและมีวุฒิภาวะพร้อมในการปฏิบัติ ความใฝ่รู้ และภาวะผู้นำ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่ต้องการของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สาขาวิชาเทคนิคการผลิตในนิคมอุตสาหกรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในด้านความรับผิดชอบ ความมีวินัยในตนเอง ความผูกพัน ความมีมนุษยสัมพันธ์ ความรู้และทักษะวิชาชีพ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ มาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและผู้ประกอบการต่อไป